

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN).

Sugestie de citare a arhivei:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: secolul al XIX-lea*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

This novel was digitized for the project **ASTRA Data Mining. Muzeul Digital al Romanului Românesc din Secolul al XIX-lea**, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration (AFCN).

Citation suggestion:
Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Daiana Gârdan, Emanuel Modoc, David Morariu, Teodora Susarenco, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: The 19th Century*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2019.
http://revistatransilvania.ro/mdrr

MUZEUL ASTRA
COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL ASTRA

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

PROIECT CO-FINANȚAT DE:
Administrația Fondului Cultural Național

ULBS
Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu

CONFIDENȚELE

UNUI OM DE INIMA

DE

GEORGE BARONZI.

BUCURESCI

TIPO-LITOGRAFIA DOR. P. CUCU
Bulevardul Elisabeta Dómna.

1885.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

CONFIDENŢELE
UNUI OM DE INIMA

— Orĭ ce veĭ ḑice şi orĭ care 'ţĭ va fi credinţa, eŭ voiŭ susţine tot-d'auna că România n'a avut pân' acum un bărbat din aceia cari să se fi devotat pentru binele eĭ pênĕ la abnegaţiune, care sĕ fi sacrificat orĭ ce interes personal spre a se face folositor concetăţenilor sĕĭ.

Aceste cuvinte fură ḑise de un om maĭ mult de cât mator, dc óre-ce căruntеţea pĕruluĭ sĕŭ şi încreţiturele ce brăzdaŭ fruntea sa înaltă şi largă probaŭ într'ênsul uă etate înaintată şi uă profundă esperienţă despre ceea-ce se petrecea în ţéra sa.

Acela la care se adresa vorbele de maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

sus era şi el ajuns în maturitatea etăţiĭ sale. Din puntul de vedere fisic, el era un om de uă statură înaltă, ócheş la faciă, cu pĕrul negru şi scurt, cu ochiĭ negri şi boboşaţĭ, ceea ce denota, dupĕ doctorul Gal, locativitatea şi memoria în nomenclatură. Uă fisionomiă francă, un suris care însoţea maĭ adesea vorbele séle, şi uă căutătură deschisă, care n'avea nimic de ascuns din ceea ce cugeta, descopereaŭ de ajuns uă inimă sinceră şi leală într'ênsul.

Amêndoĭ se aflaŭ şeḑênd pe uă teraţă largă, care da asupra uneĭ grădine de la spatele aceleĭ case, unde veniseră, dupĕ masă, sĕ resufle aerul cel recoros al sereĭ, care 'şĭ perdea din ce în ce căldura sa în scăpătarea sóreluĭ şi în plóia ce o făcea grădinarul care venise să ude plantele grădineĭ cu stropitórea sa.

— Aşa e că nu găsescĭ nicĭ un rĕspuns la ceea ce ḑiceam eŭ odinióră? întrebă întêiul personagiŭ pe amicul sĕŭ, care tocmaĭ 'şĭ alătura scaunul de al celuĭ d'ântêiŭ spre a fi maĭ bine auḑit de dênsul când va vorbi.

— Dacă creḑĭ cum aĭ ḑis, te încelĭ fórte mult, 'ĭ rĕspunse el; şi pe mine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mĕ facĭ sĕ creḑ, fără voia mea, că aĭ uitat istoria ţĕreĭ nóstre, de óre-ce nu presupuiŭ că n'aĭ învĕţat'o.

— Oh! lasă-mĕ cu istoria, scumpul meŭ Viorin; dacă vreĭ sĕ 'mĭ amintescĭ faptele de arme ale eroilor de altă dată, pe un Mircea, pe un Ştefan, pe un Michaĭ, şi alţiĭ ca dênşiĭ, apoĭ étă că nu m'aĭ înţeles ce am vroit să ḑic. Vorba mea, n'a fost de glorioşiĭ Domnĭ carĭ s'aŭ distins în luptele ce aŭ susţinut adesea cu inamiciĭ noştri din afară, eĭ aŭ apĕrat ţéra cu destulă bărbăţiă, cu prea multă póte dupĕ miḑlócele de cari dispuneaŭ şi dupĕ numĕrul adversarilor ce veneaŭ adesea sĕ năvăléscă în ţéra lor; dar nu e maĭ puţin adevĕrat că eĭ apărându'şĭ ţéra apĕraŭ tot uă dată tronul lor, de óre-ce nu se luptaŭ numaĭ cu inemiciĭ din afară când veneaŭ să le răpéscă acest tron, ci se luptaŭ asemenea şi cu aceia din concetăţeniĭ lor carĭ se cercaŭ să le ia domnia din mână spre a se pune în locul lor. Scutesce-mĕ dar de a'ţĭ face critica acesteĭ părţĭ a istorieĭ nóstre, de óre-ce ar fi prea lungă lucrare şi uă asemenea critică nu ne ar înainta la nimic, e destul să ḑicem că trecutul nostru, dacă a fost glorios în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ceva, a fost numaĭ în ceea ce privesce faptele de arme ale strămbunilor noştri, despre cele-alte, ne rĕmâne fórte puţine de ţis. Acum să ne întórcem la vorba nóstră : dă-mĭ mie pe bărbatul acela, care s'a devotat pentru ţéra sa, care a făcut sacrificiĭ pentru binele eĭ, care a suferit pentru ca să o serve cu tótă inima şi fără cel maĭ mic interes şi care, departe de cea maĭ mică ideă pentru ver-uă resplătire pentru cele ce-a făcut în bine, şi a risipit chiar averea sa pe altarul patrieĭ sale. Dă-mĭ un asemenea om, şi mĕ declar de acum învins.

— Acest bărbat aşa precum mi'l cerĭ, şi maĭ pre sus de cât mi'l cerĭ, ţi'l voiŭ da îndată. Eŭ sunt unul din aceia care 'l am cunoscut de aprópe, de óre-ce am avut maĭ multe ocasiunĭ de a'l cunósce, şi fiind că 'mĭ-aĭ promis că veĭ petrece séra asta la mine, s'o lăsăm sĕ trécă spuindu'ţĭ istoria trecutuluĭ meŭ care se légă óre-cum cu uă parte din trecutul acestuĭ bărbat pe care 'l cauţĭ şi nu 'l poţĭ găsi. Aĭ răbdare să m'aseultţĭ.

— E tot ce voiŭ ; chiar de aşĭ sta aci până mâine.

— Eĭ bine, ascultă-mĕ dară. Eŭ sunt,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

precum sciĭ, născut în Câmpu-Lung; părinţiĭ meĭ ocupaŭ un loc fórte modest între clasele societăţiĭ din acel oraş. Când m'am făcut de şése anĭ am fost dat la şcólă, unde am urmat cu destulă silinţă pênĕ am trecut cele patru clase primare. Pe atuncĭ nu se vorbea nicĭ de licee, nicĭ de gimnase în provinciă, acesta era un privilegiŭ care era reservat maĭ târdiŭ pentru capitală.

După ce am trecut dar cele patru clase primare, am vrut să urmeţ studiele mele maĭ departe, şi am declarat părinţilor meĭ că voiŭ să mĕ duc la Bucurescĭ ca să trec clasele cele maĭ înaintate. Părinţiĭ meĭ se bucurară de acéstă otărîre a mea, dar miţlócele lor restrânse nu le permitea acest prisos de cheltuélă. Atuncĭ unul din amiciĭ tatăluĭ meŭ, care se afla cu óre-care dare de mână, s'a însărcinat să 'mĭ procure miţlócele spre a putea să urmez în capitală învĕţământul de care aveam nevoiă. Sunt şi ómenĭ buniĭ în lumea asta, adăogă Viorin ca uă cugetare filosofică.

— Oh! da, respunse amicul sĕŭ; un învĕţat a ţis: omul e bun, ómeniĭ sunt rĕĭ, cu tóte acestea, nu crede că amicul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tatăluĭ d-tale a făcut acésta din vre-un sentiment de generositate; eŭ îl cunosc cine este, de óre-ce 'mĭ-aĭ maĭ vorbit despre dênsul: un om care umblase să'şĭ facă popularitate, căcĭ 'ĭ intraseră órecarĭ gărgăunĭ în cap.

— Şi unde a ajuns cu gărgăuniĭ luĭ! el astă-dĭ 'şĭ a risipit tótă averea şi nu are nicĭ ce mânca.

— Scapă-mĕ, dómne, de sărăciă, căcĭ de avuţie m'am scăpat eŭ.

— N'a reuşit planul sĕŭ, fiind-că 'şĭ-a căutat proseliţiĭ în clasele cele maĭ înjosite, vrênd să imite pe Christ. Dacă Christ a reuşit cu pescariĭ sĕĭ, a fost abnegaţiunea sa cea mare, fără care un succes e tot-d'auna efemer, chiar când este, şi când va fi uă dată deochiat, nu 'şĭ maĭ vine în fire.

— Să lăsăm acestea şi urmézĕ ceea ce aĭ început.

— Când am venit Bucurescĭ, eram numaĭ bucurie şi entusiasm ed óre-ce întrevedeam aci un viitor frumos care 'mĭ surîdea la capătul silinţelor mele de cari eram sigur. Numaĭ un lucru mĕ spăimêntă puţin, acésta era lipsa de cunoscinţe, căcĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

m'aflam cu totul strein în acest oraş mare în care mĕ temém să nu mĕ perd.

Plin de temerĭ şi de îngrijirĭ, am început cursul învĕţămêntuluĭ în colegiul Sf. Sava, dar nu trecu mult când uă noutate întristătóre veni să mĕ lovéscă în mijlocul speranţelor mele celor maĭ frumóse; acéstă noutate era că amicul tatăluĭ meŭ scăpătase aşa de mult în cât nu maĭ era în stare să urmeze subvenţiunea pe carĭ 'mĭ-o trimisese regulat până aci pentru întîmpinarea necesităţilor mele. Ce să fac? să'mĭ întrerup învĕţămêntul; acésta nu 'mĭ venea să mĕ otărăsc nicĭ într'un chip; să merg înainte? dar cum eram s'o scot la cale fără mijlóce şi fără vre uă speranţă de nicăirĭ? Desperarea mea fu mare; unĭĭ din conşcolariĭ meĭ, atinşĭ de trista situaţiune în care m'aflam, contribuiseră, care ce putea, spre a 'mĭ asigura uă locuinţă şi hrana din tóte ţilele. Cu tóte acestea, mijlócele de carĭ dispunéŭ eĭ eraŭ aşa de strâmte că nu 'mĭ fu cu putinţă a lupta cu ele în contra atâtor necesităţĭ de carĭ eram împresurat.

Într'uă ţi, durerea mea sbucni în lacrime, şi eşiĭ din clasă ferindu-mĕ de a

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu fi vĕdŭt de profesorul meŭ, şi fiindcă nu mai eram în stare să staŭ pênĕ la eşirea din clasă, mĕ întorseiŭ acasă, otărît a nu mĕ mai duce la şcólă.

A doua ḑi, mĕ ocupam cu pregătirile mele pentru drumul ce 'l proiectam sĕ'l fac în oraşul meŭ natal, pregătirĭ întrerupte de lacrime şi de suspine, de óre-ce acum vedém tóte ilusiunile mele perite, tóte speranţele mele căḑute, şi nu 'mĭ rĕmânea de cât a îmbrăţişa uă carieră miserabilă, care n'avea nicĭ un farmec pentru mine, dar care nu era să mĕ tase să mor de fóme cu tóte acestea.

Eram dar preocupat de aceste ideĭ triste când auḑiĭ pe cine-va întrebând afară de mine. Eşiĭ să vĕḑ cine era, şi mi se înfăţişă un om necunoscut, care avea aerul unuĭ fecior de casă boerésc séŭ de vătaf de curte.

— D-ta eştĭ d. Viorin? mĕ întrebă el.

— Eŭ sunt, ce voescĭ cu mine?

— Am uă scrisóre pentru d-ta şi nisce banĭ, ḑise el.

— De unde eştĭ? cine te a trimis aci? îl întrebaiŭ eŭ abia conţinênd bătăile inimeĭ mele.

— Citesce scrisórea, póte că ea 'ţĭ va

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

spune de cine sunt trimis, respunse el dându-mĭ scrisórea.

Eŭ o luaiŭ şi o deschiseiŭ cu nerăbdare şi căutaiŭ mai înainte de tóte să věd de cine era subscrisă, darea nu era subscrisă de nimenĭ. Atuncĭ citiĭ rândurile următóre:

«Tinere!

«Mi s'a spus că aĭ mare tragere de i-»nimă pentru învĕţătură, dar că n'aĭ des-»tule miḑlóce pentru ca să înveţĭ. Veĭ »primi dară prin aducĕtorul acestuia câte »uă sută leĭ pe fie-care lună, pênă veĭ »trece tot cursul din St. Sava, şi când »veĭ lua bacalaureatul, atuncĭ voiŭ în-»grĭji de sórta d-tale maĭ departe.»

Aducĕtorul scrisoreĭ 'mĭ numĕră apoĭ uă sută de leĭ în treĭ galbenĭ împĕrătescĭ şi patru leĭ în mĕrunţişŭ, apoĭ mĕ puse să subscriŭ într'un mic registru ce 'l avea cu dênsul de priimirea banilor şi plecă, pênă a nu-mĭ da timp să mulţumesc măcar stăpânuluĭ sĕŭ pentru binefacerea sa către mine.

— Si cine era provedinţa asta neasceptată? întrebă amicul luĭ Viorin.

— Nu e timpul să ţĭ-o spuiŭ încă. Din ḑioa aceia am reînceput dară să urmez

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

clasele mele regulat, şi suta de leï 'mï venea asemenea regulat pe fie-care lună, trămisă de providenţa mea necunoscută.

Acum începură vacanţele ale marï.

Câţï-va dintre conşcolariï meï, carï eraŭ maï de uă etate cu mine, 'şï propuseră să facă uă escursiune pe munţï, şi stăruiră pe lângă mine să 'ï însoţesc şi eŭ.

Timpul de vară, precum sciï, e cel maï urîcios pentru cine 'l petrece în capitală, căldura cea nesuferită, pulbere, muscele, adesea ţînţariï şi plecarea maï tutulor cunoscinţelor pe la băï séŭ în streinătate fac imposibilă şederea în Bucurescï. A trebuit dară să plec şi eŭ cu camaraḑiï meï, dar tot uă dată 'mï am luat cu mine tóte cărţile mele de studiŭ, ca să nu-mï perḑ timpul numaï în plimbărï fără să profit de câte-va ore pe ḑi séŭ pe nópte spre a repeti lecţiunile trecute, pe cari alt-fel le-aşï fi condamnat uitărï.

Era uă ḑi de duminică aceaîn care am părăsit capitala. Eram cu toţiï vre-uă doĕ-ḑecï din preună cu camaraḑiï meï. Închiriaserăm patru căruţe de la Herésca, şi ele ne-aŭ dus pênă la Câmpina. D'acolo eram să urmăm escursiunile nóstre pe jos: maï

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ântêiŭ la Bréza, apoĭ la Sinaia, şi vĕ-ḑênd şi făcênd.

Cu tóte acestea, planul călĕtorieĭ nóstre fu întrerupt pentru câte-va ḑile de nisce ploĭ carĭ ne-aŭ ţinut la Câmpina maĭ bine de ŭă sĕptĕmână. Acolo găsirăm maĭ multe familiĭ din Bucurescĭ, din Ploescĭ şi din alte oraşe maĭ apropiate, cari veniseră pentru schimbarea aerului şi pentru cura cu fer. Una din familiele acestea se compunea de părinţiĭ unuia din camaraḑiĭ meĭ din preună cu ŭă soră a luĭ, care era ŭă fată, ca de vre-ŭă şépte-spre-ḑece anĭ, despre a cărei frumuseţe 'mĭ este cu neputinţă a-mĭ da séma eŭ însu-mĭ, dar de un caracter din cele maĭ blânde, pe cât puteam ju-deca la ântêia vedere, şi de ŭă instruc-ţiune cară pentru timpiĭ aceia. Părintele eĭ era din Bucurescĭ, unul din fruntaşiĭ ţĕreĭ, care se bucura, dacă nu d'ŭă avere egală cu rangul sĕŭ, dar de ŭă influenţă destul de mare pentru ca s'aspire la cele d'ântêiŭ demnităţi, îndată ce ocasiunea s'ar presinta.

Neavênd nicĭ ŭă altă petrecere, din causa ploilor neîntrerupte ce nu ne per-mitea nicĭ vênătórea nicĭ măcar ŭă sim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

plă plimbare prin încântătórele împrejmuirĭ ale aceleĭ localităţĭ, furăm nevoiţĭ a petrece serele nóstre prin adunărĭ private, şi maĭ ales în casa d-luĭ G***, părintele camaraduluĭ meŭ, A. G***, de care vorbiiŭ maĭ sus.

Ântêia séră când am fost introdus de amicul meŭ la părinţiĭ luĭ, găsiiŭ uă adunare numerósă, care era compusă de amândouĕ sexele şi de diferite etăţĭ. Patru dintre ceĭ maĭ bĕtrânĭ se aflaŭ împrejurul uneĭ mese cu postav verde jucând cărţĭ: câteva dame bĕtrâne formaŭ uă grupă într'un alt colţ, unde convorbeaŭ despre modele ţileĭ, despre ale arteĭ culinare şi despre neajunsurile ce le sufereaŭ din partea servitorilor. Nicĭ un ţiar, nicĭ uă carte de citit. Amicul meŭ mĕ presintă la sora-sa Alexandrina, care, în momentul acela, se pregătea sĕ 'şĭ aplice degetele, din preună cu uă altă domnişóră, şi cu doĭ tineriĭ, pe uă masă pe care voiaŭ a o magnetisa. Eŭ fuiŭ invitat sĕ fac ca dênşiĭ, ceea ce primiiŭ cu mulţumire, de óre-ce credeam în magnetism despre a căruĭ esistenţă nu mĕ îndoiam câtuşĭ de puţin.

În momentul d'a începe operaţiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nóstră, D. G***, tatăl, se apropiă de mine şi, cu un surîs sarcastic pe buze:

— Şi d-ta, ţise el, şi d-ta eştĭ dintr'aceia carĭ daŭ creţĕmênt la copilăriele astea?

— Permite-mĭ, domnul meŭ, respunseiŭ cam atins de aerul cel batjocoritor cu care vedeam că se trata uă descoperi aşa de importantă şi pe care o preveam de atuncĭ chiar că va avea să jóce un ról însemnat pe viitor; permite'mĭ, domnul meŭ, sĕ creţ că magnetismul e constatat de bărbaţiĭ ceĭ maĭ învĕţaţĭ, şi că prin urmare cu nedrept i s'ar da numirea de copilărie.

— Se vede că nu m'aĭ înţeles, ţise d. G***; eŭ nu voiŭ sĕ neg esistenţa magnetismuluĭ care datéză din antichitatea cea maĭ mare, ce ţic eŭ! care esistă de uă dată cu universul, dar nu mĕ poţĭ face sĕ creţ, în ceea ce privesce esperienţa la care vreĭ să ieĭ parte, că vin spiritele sĕ puiă în mişcare masa, făcêndu-o sĕ-şĭ ridice piciórele, să bată cuele şi să întreţiă cu ómeniĭ uă corespondenţă atât de misteriósă cât şi de ridiculă, după mine; étă ce nu intră în capul meŭ.

— Nicĭ eŭ nu creţ în spirite, respun-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

seiŭ atuncĭ. Evocarea spiritelor mi se pare aşa de absurdă că'mĭ aduce adesea aminte anecdota aceluĭ preot care fiind renumit că invoca spiritele, fu întrebat de landgravul Casteluĭ dacă era adevĕrat ceea ce se ḑicea despre talentul sĕŭ d'a chema spiritele.

— «Da, Escelenţă, respunse preotul, este adevĕr că le chem orĭ şi când, dar ele nu vin nicĭ uă dată.

Tótă adunarea rîse cu hohote la anecdota ce le spuseiŭ, ear d. G*** interesându-du-se de subiectul ce 'l atinseiŭ vru sĕ mĕ întrebe despre credinţa ce o aveam la fenomenul mişcării uneĭ mese magnetisate, de óre-ce nu admiteam amestecul vre unuĭ spirit în acéstă lucrare..

— Fiind-că aĭ dorinţa de a cunósce pe ce se basézĕ trapezomanţia, respunseiŭ eŭ, atuncĭ fie-mĭ permis a esplica acésta, nu dupĕ mine, ci dupĕ aprecierea unuĭ învĕţat care s'a ocupat cu tótă seriositatea de causa care produse acest fenomen.

Étă care este părerea luĭ:

«Că mişcările cele maĭ slabe, dar con»tinue şi multiplicate într'unul şi acelaşĭ »sens, pot pune în mişcare un corp a că»ruĭ masă se află afară din proporţiune

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»ca causa mişcătóre!» Ast-fel, după dènsul şi după alţi învĕţaţi fisici, fenomenul mişcării meselor aparţine legilor fisicei. Desvoltând mai departe ideia sa, séu complectând'o, ca să ţic mai bine, el arată că fluidul electric, fluidul magnetic, caloricul şi lumina nu pot fi alta de cât manifestările diverse ale uneia şi aceleiaşi forţe.

«Fluidul electric circulă în tótă lumea: »acesta este fluidul universal.»

«Fluidul electric se modifică trecênd »prin corpurile organisate, şi iea diferi»tele numiri de fluid nervos, vital, etc. »Plantele şi animalele aŭ un fluid electric »modificat de organele lor. — Mesele, ca »şi tóte corpurile inerte, sunt pĕtrunse »de acest fluid universal, dér într'uă stare »*neutră*, adică lipsit de proprietăţi sim»ţibile. Concursul óre-căror condiţiuni este »cu totul necesariŭ spre a demonstra »esistenţa acestuĭ fluid. Când se întêmplă »acest concurs, tóte corpurile, fără es»cepţiune, pot produce fenomene de elec»tricitate mai mult séŭ mai puţin apre»ciabile.

«Se scie că fenomenul electric se póte »manifesta prin contact, mişcare, frecare,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»percu siune, căldură, acţiuni chimice, etc. »În punerea degetelor d'asupra meseï, se »află contact şi căldură. Umiditatea fiind »un minunat conducĕtor al electricităţiï, ea »se află în vêrful degetelor în transpi- »rare nesimţibilă. — Maï mult încă, cor- »purile vieţuitóre, din causa acţiunilor »chimice carï se operésă neîncetat în or- »ganele lor, sunt uă sorginte permanentă »de electricitate; decï, fluidul nervos séŭ »electric modificat circulă şi se re'noesce »neîncetat în corpul nostru, făr' a se »slei nicï uă dată. În fine, adăogându-se »propulsiunea fluiduluï prin voinţă, va »avea cineva condiţiunile celo maï fa- »vorabile spre a încărca uă masă cu uă »mare cantitate de fluid, după numĕ- »rul indivizilor şi după durata contac- »tuluï. Dar prin ce concurs de circum- »stanţe, adaogă el, prin ce condiţiunï »convenite, fluidul animal devine princi- »piul motor în fenomenul meselor? A- »césta nu o scim încă. Sĕ revenim la »fapte, urmézĕ el. Când maï mulţï indi- »viḑï 'şï aplică degetele pe tabla uneï mese, »cu uă voinţă nestrămutată de a o face să »se misce, étă, după observările nóstre, »ce se întâmplă: fluidul nervos saŭ elec-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»tro-nervos, propulsat de către voinţă,
»se scurge prin vêrful degetelor şi se a-
»mestecă cu fluidul natural al meseï. Dupĕ
»un timp nedeterminat, scurgerea electro-
»nervósă neîncetată, unită cu tremură-
»turele musculare şi nervóse, precum şi
»cu bătăile arteriale, determină uă tros-
»nire fórte simţitóre; grămădirea flui-
»dică urmând mereŭ, mişcarea care, la
»început, s'a operat în fibrele meseï, cresce,
»se înmulţesce, şi se manifestă când prin
»înaintarea séŭ înapoerea meseï, când prin
»mişcarea învêrtitóre. Pe urmă, dupĕ di-
»recţiunea pe care voinţa o imprimă flui-
»dului, masa se întórce la drépta séŭ la
»stânga, lovesce cu piciorul, se ridică, se
»restórnă, etc... Pên'aci nimic de cât
»conform cu teoria nóstră; dar daca masa,
»aflându-se încărcată de fluidul persónelor
»carï formézĕ lanţul împrejurul eï, se su-
»pune ordinilor ce i se daŭ, bate numĕ-
»rul lovíturilor ce i se cere, se ridică în
»partea ce i se arată, etc... trebue să admi-
»tem că voinţa este şi ea ceva în tóte
»astea, afară numaï când ar fi vre-uă înţe-
»legere maï dinainte séŭ vr'uă vicleniă...

«Voinţa omenéscă precum şi cele-alte
»facultăţï cerebrale nu sunt de cât di-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

«versele manifestări ale uneia şi aceleiaşi «forţe, forţa nervósă séü vitală.» Dar e prea lung ceea ce maï remâne de spus, şi e destul de când vĕ obosesc cu câte v'am înşirat pên'acum, încheiaiŭ eŭ.

— Nu obosesce nicï uă dată uă vorbă luminată şi plină de învĕţământ, ḑise de uă dată uă voce care s'auḑi de la spatele d-luï G**. În acelaşï minut un om de uă statură înaltă, cu pĕrul blond şi cu uă figură palidă înaintă spre mine.

Privindu'l, mĕ simţiŭ coprins de un simţimênt plin de veneraţiune către acel bărbat, de óre-ce mi se părea că respândea un aer ca sânt împrejurul sĕŭ, atât de dulce, cu tótă seriositatea sa, era fisionomia ce-mï impunea fără s'o cunosc, atâta bunătate evangelică citeam în căutătura sa părintéscă, în surîsul cel binevoitor care însoţea fiă-care din cuvintele ce le pronunţa.

Remăseiŭ în tăccre privindu'l şi neputându-mï sătura ochiï cu acéstă privire.

Când se opri înaintea mea, 'mï întinse mâna sa şi strângênd pe a mea cu un aer părintesc:

— Tinere, 'mï ḑise el, preḑic de acum că aï să ajungï departe, fiind-că vĕḑ că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nu 'ţi-aĭ perdut timpul, ci aĭ sciut să profiţĭ de el.

Am încurcat un mic respuns cum am putut, de óre-ce simţiiŭ toţĭ ochiĭ îndreptându-se spre mine, ceea ce mĕ făcu sĕ roşesc şi óre-cum sĕ-mĭ perd cumpătul. Puţin dup'acésta, îl vĕdŭiŭ salutând adunarea şi îndreptându-se spre uşă, ca uă aparițiune sântă, care lasă în urma sa, dinpreună cu odórea santităţiĭ sale, uă impresiune ce nu se póte descrie, dar care nu se şterge aşa uşor din sufletul nostru.

— Si cine era, daca se póte sĕ sciŭ şi eŭ? întrebă amicul luĭ Viorin.

— Îl veĭ afla la timp, respunse acesta surîdênd.

— Oh! dar vreĭ sĕ mĕ scoţĭ din răbdare!

— Din contra, voiŭ sĕ te ţiŭ într'ênsa pênĕ voiŭ termina, de óre-ce mĕ tem că îndată ce veĭ afla de cine e vorba, nu mĕ veĭ lăsa s'ajung pênĕ la fine, creḑêndu-te satisfăcut cu acéstă simplă descoperire,

— Eĭ bine, eĭ bine, urméză, căcĭ vĕḑ că aĭ luat'o pe tonul scriitorilor de romane, ḑise amicul luĭ Viorin cu un aer atingĕtor.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Nu fac nicĭ un roman, te rog s'o creḑĭ, respunse acesta; ceea ce-ţĭ spuiŭ e numaĭ adevĕrul, curatul adevĕr, şi, daca voiŭ avea ḑile, întêia carte ce voiŭ publica, va fi biografia acestuĭ cetăţian mare, care ar merita să fiă scrisă cu litere de aur spre a servi de esemplu şi altora; dar nu sciŭ daca talentul mĕ va ajuta sĕ îndeplinesc acésta cu tótă consciinţa cerută.

— Să urmez? séŭ eştĭ obosit.

— Din contra, aĭ avut arta d'a mĕ interesa, şi acum nu te las eŭ sĕ-mĭ întrerupĭ curiositatea.

— A doua ḑi, era încă de diminéţă, un om intră la mine, care ţinea un pachet în mână. El puse pachetul sĕŭ pe uă masă ḑicênd:

— Acésta este pentru d. Viorin; d-ta eştĭ?

— Eŭ sunt, respunseiŭ; dar cine te-a trimis?

— Asta nu te privesce, ḑise el în simplitatea sa ţĕrănéscă, de óre-ce era un ţĕran, judecând dupĕ costumul sĕŭ.

El se duse.

Remâind singur, deschiseiŭ pachetul şi ce găsiŭ într'ênsul! uă mulţime de cărţĭ,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

frumos legate şi conţinênd cele maĭ interesante scrierĭ literare şi sciinţifice, atât ale autorilor clasicĭ francesĭ cât şi ale celor modernĭ, peste tot vr'uă doĕ-ḑecĭ de volume, uă mică bibliotecă alésă, care făcea tótă fericirea mea în acele locurĭ maĭ mult singuratice, unde, precum am maĭ ḑis, nu se găsea nicĭ un ḑiar şi nicĭ uă cărticică de citit, afară de cele destinate pentru scóla primară şi pentru biserică.

Nu mĕ voiŭ cerca sĕ-ţĭ descriŭ bucuria mea, de óre-ce nu sciŭ daca acela care ce ar fi câştigat pe neaşteptate cel d'âncêiŭ numĕr al uneĭ lotărĭĭ marĭ s'ar fi simţit maĭ fericit de cât mine care m'am vĕḑut de uă dată posesor al acelor cărţĭ preţióse! Nicĭ uă îndoélă că acest dar 'mĭ venea de la persóna care m'a făcut în ajun s'auḑ atâtea vorbe frumóse şi încuragetóre, şi care nu putea fi altul de cât tot acela ce-mĭ trimetea pe fiă-care lună mijlócele necesare pentru a-mĭ putea urma studiul în colegiul din Bucurescĭ, pe care lipsa acelor miḑlóce era sĕ 'l întrerupă.

Un simţiment de recunoscinţă mĕ făcu atuncĭ sĕ-mĭ ieaŭ otărârea de a mĕ duce s'arĕt mulţumirile mele în persónă acestuĭ nobil bine-făcĕtor. Mĕ duseiŭ dară să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

împlinesc acéstă datoriă, care, pentru mine, era cea mai sacră din datorii.

Omul care-mi aduse cărţile anunţă venirea mea stăpânului sĕu.

Uşa mi se deschise îndată.

Protectorul meŭ era singur.

Cum mĕ vĕḑu, închise cartea pe care o citea pe când intram, şi-mi arĕtă un scaun invitându-mĕ cu stăruinţă sĕ şeḑ.

Seḑuiŭ, pe acel scaun care era în faţa sa, înaintea uneï mese acoperite de mai multe cărţi şi câteva ḑiare franceze.

— Am venit sĕ vĕ esprim recunoscinţa mea pentru tótă buna-voinţa ce-o arĕtaţi pentru mine, şi pe care nu sciŭ ce am făcut spre a o merita, ḑiseiŭ eŭ.

— Daca n'aï făcut nimic pentru mine, tinere, respunse protectorul meŭ, aï făcut pentru ţéra d-tale, şi acésta este un titlu de ajuns pentru ca sĕ meriţi uă mică încuragiare din parte'mi.

— Dar ce am făcut pentru ţéra mea? eŭ nu o cunosc încă bine, şi nicï că sunt în stare a 'ï face cel mai mic serviciŭ pên'acum!

— Serviciul pe care 'l faci ţĕreï d-tale este cel mai mare, de óre-ce te silesci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să-ĭ daĭ un cetăţian luminat, cari sunt prea puţinĭ la noĭ, şi de cari ţéra are cea maĭ mare nevoiă. Pe lângă învĕţătura cu care'ţĭ luminezĭ spiritul, eŭ am descoperit în d-ta uă minte sănĕtósă, nisce principiĭ solide, aşĭ putea ḑice chiar uă inimă curată şi simţitóre; tóte acestea sunt nisce calităţĭ rare, şi ele fac pe omul ce le posedă s'ajungă departe, deschiḑându-'ĭ uă carieră întinsă, asfel că va putea uă dată să deviă folositor patrieĭ sale. D-ta eştĭ încă june, prea june chiar, şi eŭ care 'ţĭ vorbesc sunt maĭ mult de cât matur, sunt aprópe de bĕtrâneţe. Am vĕḑut multe, am căpĕtat destulă esperienţă, pentru că am suferit prea multe desamăgirĭ în cariera vieţeĭ mele, ceea ce m'a făcut să-mĭ cunosc ţéra de ajuns, precum şi pe concetăţeniĭ meĭ. Sunt, precum sciĭ, dintr'uă clasă de ómenĭ ce se numesc fruntaşiĭ ţĕreĭ, adică din clasa boerésc㠹 dar n'am nicĭ uă încredere în ómeniĭ eşiţĭ din clasa mea, eĭ nu vor fi chemaţĭ nicĭ uă dată a deslega gréua problemă a viitoruluĭ patrieĭ nóstre. 'Mĭ-am întors adesea privirile asupra ómenilor din popor, adică asupra burgesieĭ, ca să ḑic maĭ bine. Ilusiune! câteva esemple 'mĭ-aŭ fost destule ca să 'mĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fac uă idee despre dânşiĭ. 'I am vĕḑut la lucru: la început mi s'aŭ părut tineri de inimă— toţĭ tinerii sunt de inimă, de óre-ce tinereţea n'a avut încă timp a se conrupe la suflarea cea veninósă a imoralităţiĭ în care trăim. — Eĭ aŭ debutat tot-d'auna prin vorbe frumóse, prin profesiuni de credinţă carĭ fermecaŭ pe ceĭ ce le auḑeaŭ, ear după ce aŭ ajuns la ţinta lor, aŭ uitat totul; cinismul şi sfruntăria cea maĭ mare aŭ închelat cariera unora şi aŭ urmat pe a celor-alţĭ. Aŭ intrat ca nisce vergine în templul vestalelor, şi aŭ eşit ca nisce mesaline dintr'ênsul. Şi cu tóte acestea ţéra plătesce milióne pentru ca să întreţie şcóle publice, unde învĕţămêntul se dă gratis la fie-care fără osebire! Dar nicĭ învĕţătoriĭ n'aŭ destulă consciinţă în împlinirea datorieĭ ce le este impusă, nicĭ guvernanţiĭ nu simt destul interes pentru ca să facă din învĕţămêntul public uă realitate, ear nu uă ficţiune. Şi apoĭ la ce ar servi un învĕţămênt! orĭ cât de înaintat ar fi el, dacă numaĭ spiritul e luminat, ear inima rămâne necultivată, neîngrijită, lăsată în dispositiunile, bune séŭ rele, în cari a pus'o natura sa în starea eĭ sĕlbatică! Învĕţătura fără

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

moralitate e mai pericolósă de cât simplitatea unui om incult. Ea devine uă armă vătemătóre în mâna celor réĭ, carĭ ar fi mai puţin periculoşĭ societăţiĭ, când eĭ n'ar avea acéstă armă la dispositiunea lor. Din causa acesteĭ neîngrijiriĭ, atât a guvernuluĭ cât şi a părinţilor şi mai ales a învĕţătorilor publicĭ, junimea nóstră, afară din puţine escepţiunĭ, ese ast-fel precum o vedem: fără nicĭ un sentiment de religiune, şi fără respect către părinţĭ, fără nicĭ un simţ de naţionalitate, dar, ce ḑic eŭ! Româniĭ aŭ ajuns să 'şĭ despreţuéscă chiar limba lor părintéscă! şi ce e mai trist, este că ânsuşĭ fetele urăsc limba lor natală. Dacă aŭ apucat să trécă prin vre unul din institutele de învĕţământ, carĭ mai adesea sunt lăsate în mâinele unor directóre streine, carĭ 'şĭ aŭ făcut uă speculă din educaţiunea publică ce pretind a o da fetelor nóstre, ele nu mai citesc de cât cărţĭ francese. Tot ce e românesce e tratat cu dispreţ de ênşişĭ fiĭ românilor. Veḑĭ dar cum ne desnaţionalisăm pe tótă ḑioa, ast-fel că streiniĭ, carĭ s'ar interesa să ne înstreineze de patria nóstră, scutiţĭ de acéstă muncă, staŭ de uă parte privindu-ne cum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ne silim să perdem una câte una, tradiţiunile remase de la strămoşii noştri şi astéptă momentul în care să ne deşteptăm cu alte deprinderi, cu altă limbă şi póte cu altă religiune, ceea ce le ar uşura fórte mult lucrarea cuceririi nóstre la care aspiră de secoli.

Cine cugetă l'acest desnodământ fatal? cui să dai alarma pênă mai e încă timp? cei réi nu vor să sciă şi nu le pasă de nimic: un post bun şi lucrativ, ună decoraţiune din partea vre unei puteri vecine, perspectiva vr'unui câştig însemnat, le astupă gura, le închide ochii şi 'i face să dică: «De ceea ce e scris unui om séu unui popor nu se póte feri nici ună dată!» Remâne un mic numér de ómeni bine inspiraţi, suflete măreţe, cari sunt tot-d'auna gata a se sacrifica pentru binele public, pentru patrie, pentru omenire; dar aceia sunt, precum am dis, puţin numeroşi, fórte rari, şi chiar când s'ar cere să ia iniţiativa unei fapte bune, sunt résplătiţi cu închisórea, cu esilul, cu tot felul de persecuţiuni, şi scii pentru ce? pentru cuvêntul că sunt puţini şi nu pot găsi aliaţi în ţéra lor. Şi cari ar fi aliaţii lor adevéraţi şi sinceri? între cei mari şi tari ei nu esistă;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ceĭ ce sunt tarĭ şi marĭ dispun de tóte miḑlócele ca să 'şĭ facă viaţa fericită, şi 'ĭ veḑĭ lătrând pe aceia ce umblă să le strice rostul cu propunerea reformelor ce ar voi să le introducă: clasa de miḑloc, ea a fost tot-d'auna cea mai nepăsătóre, cea mai indiferentă, cea mai lesne de conrupt, de óre-ce e compusă de uă mare majoritate de elemente streine; dacă veĭ esclude dintr'ênsa uă mână de Românĭ, restul nu e de cât Bulgarĭ, Grecĭ, Polonĭ, şi încă ḑece naţionalităţĭ înstreinate de ţéra pe care şĭ-aŭ ales'o pentru ca s'o stórcă în interesul lor propriŭ.

Nu te poţĭ întemeia dară pe acéstă clasă cosmopolită, care nu simte românesce, pentru că nu s'a născut şi nu s'a crescut românesce. Remâne un singur element asupra căruia ne putem întórce ochiĭ, în care putem spera să găsim aliaţiĭ noştriĭ pe viitor, dar într'un viitor depărtat. Acésta este ţĕrănimea. Ţĕranĭĭ sunt aceia cari ne-aŭ păstrat limba părintéscă, tradiţiunile strĕbune, legea nóstră, credinţele nóstre, deprinderile şi pênĕ la superstiţiunile ce caracterisésă óre-cum uă naţionalitate óre-care.

Dar cum să inspirĭ încrederea acesteĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

clase de ómenĭ, cari s'aŭ deprins să privéscă în noĭ pe despoitoriĭ lor, cari se vĕd desmoşteniţĭ de tóte drepturile de cari ne bucurăm noĭ, albăstréla, cari s'aŭ născut cu credinţa că pentru eĭ nu e dreptate în legile nóstre, nu e îndurare în inima nóstră, nu e un loc vacant în paradisul pe care 'l am cumpĕrat noĭ cu bani noştriĭ! Aci s'ar cuveni să fie tóte preocupaţiunile nóstre: să împărţim drepturile nóstre cu dênşiĭ în virtutea unor legĭ de egalitate şi de fraternitate, sĕ'ĭ luminăm printr'un învĕţământ gratuit şi obligatoriŭ, sĕ le inspirăm simţul de iubire de patrie, prin citirĭ de subiecte trase din istoria ţĕreĭ, prin cultura limbeĭ lor, prin încurageriĭ făcute din când în când acelora ce-ar da probe de adevĕrat patriotism, prin interesul ce 'ĭ ar lega maĭ strins de pământul lor natal.

— Aci vĕd uă tendinţă la împroprietărirea ţĕranuluĭ, observă amicul luĭ Viorin.

— Si eŭ am înţeles tot aşa, rĕspunse acesta. Veḑĭ dar ce aspiraţiuniĭ nobile înflăcăraŭ inima acestuĭ bărbat, într'un timp maĭ ales pe când aceste credinţe se aflaŭ aşa de reprobate de întréga so-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cietate şi de aceia cari eraŭ însărcinaţĭ a o conduce, că puneaŭ în pericol pe cel ce ar fi cutesat să le esprime! Cât despre mine, aşĭ fi fost în stare să staŭ ţile întregĭ ascultând cu cel maĭ mare interes, instructivele cuvinte ce mĕ făcea s'auḑ, consiliele cele frumóse ce mi le da ca un bun părinte care face educaţiunea fiuluĭ sĕŭ.

Din nefericire, acest farmec care mĕ ţinea pironit acolo pe scaunul meŭ, fu întrerupt de venirea unuĭ factor care 'ĭ aduse uă scrisóre.

Nu sciŭ de unde venea acea scrisóre, dar ea fu deschisă, şi vĕḑuiŭ pe protectorul meŭ încruntându-şĭ sprîncenele pe când o citea. Atunciĭ mĕ sculaĭ şi salutându'l mĕ retrăseiŭ cu cea maĭ mare părere de rĕŭ că m'am despărţit de dênsul.

Camaraḑiĭ meĭ mĕ căutaŭ pretutindene ca să prânzim împreună; dar nu era mâncarea la care cugetam în momentele acelea. Simţeam capul meŭ aprins, minţile mele ameţite, preocupate; eram încântat, transportat într'uă lume nouă, necunoscută mie pân'atunciĭ, aşa de profundă era espresiunea pe care o lăsase în spiritul meŭ tabloul cel descris cu atâta sentiment, cu atâta adevĕr de către acela ce 'l numisem

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

d'aci înainte geniul meŭ cel bun! Sermana Românía, cugetam eŭ, atât de frumósă, atât de înavuţită cu mii de avuţii de tot felul pe carí uă natură generósă i le a dăruit cu mâinĭ pline, ce sórtă va avea ea óre, dacă fii eĭ sunt aşa de nepăsătorĭ şi aşa de puţin îngrijitorĭ pentru viitorul eĭ! Apoĭ aducêndu-mĭ aminte de ceea ce mi se spusese că eŭ aş fi unul din ceĭ chemaţĭ a 'ĭ fi folositor uă dată, nu 'mĭ închipuiam îndestul prin ce miĺlóce aşĭ putea fi în stare s'ajut patria mea şi să nu o las să caḑă. Bine că eram să mĕ silesc a mĕ distinge prin învĕţătura la care m'aplicam cu atâta pasiune, dar ar fi fost óre de ajuns acésta? Mĕ vedém de acum eşit din şcólă cu atestatele cele maĭ bune, mĕ vedém între bursieriĭ Statuluĭ, trimis în streinătate unde, dupĕ ce am trecut un curs óre-care la facultate, m'am întors în ţéră cu uă diplomă de doctorat, în drept de esemplu; eraŭ puţinĭ doctorĭ în drept la noĭ p'atunci. Prea bine; eram s'adaog pe lângă acésta, uă purtare care să nu lase nimic de dorit; onestitate, inteligenţă, activitate, tot ce se cere de la cine-va pentru ca s'obţie uă funcţiune maĭ bună şi, cu protecţiunea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bine-făcătorului meŭ, eram să înaintez şi s'ajung cu timpul cel mult un director de minister, fie chiar şi un ministru. Dar ce póte un ministru într'un regim despotic, or câtă i-ar fi capacitatea şi buna-voinţa! căci nu 'mĭ a trecut nicĭ uă dată prin minte că stéoa mea mĕ va conduce vre uă dată pe calea domnieĭ, de şi acéstă domniă nu este ereditară la noĭ şi se póte alege aḑĭ unul, mâine altul, dar nu eram cu tóte aceste din numĕrul acelora carĭ aŭ dreptul de a fi aleşĭ, şi timpul luĭ Radu de la Afumaţĭ şi al luĭ Paisie trecuse de mult pentru ţéră. Nisce asemenĭ reflecsiunĭ mĕ preocupaŭ în momentele acelea, ast-fel că invitarea camaraḑilor meĭ de a lua dejunul cu dênşiĭ mi s'a părut aşa de prosaică, aşa de materială, ca cel ce se visésă într'un palat feeric, în miḑlocul hurielor luĭ Mahomet, plutind într'uă atmosferă de lumină şi de profume, şi se deştéptă într'un coşar întunecos şi infect. Vruseĭ s'auḑ cu tóte acestea cea ce se petrecea în mine, şi fuĭ nevoit prin urmare să primesc propunerea camaraḑilor meĭ.

Către acestea plóia încetase de mult şi un sóre strălucitor domnea în miḑloeul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cerului celui mai senin. Camarazii mei 'şi propuseră ca după dejun să ia cai cu chirie şi să visiteze împrejurimile acelei localităţi, pline de dealuri, pe cóstele cărora păsceau turme de oi şi mărginite de ape pe malul cărora fetele de ţéră spălau lână şi umpleau aerul cu cântecele şi cu rîsetele lor inocente.

Mai multe familii din cele venite în Câmpina, aflând proiectul acesta, se puseră în trăsurele lor şi luară parte la escursiunea nóstră.

După un mers de uă oră aprópe, ajunserăm la pólele unui munte sub care trecea Prahova. Acest rîu repede şi limpede ca tóte riurile din apropierea munţilor, era aşa de puţin adânc în partea acéea, în cât i se vedeau petrele, şi aşa de îngust în unele locuri, în cât ar fi putut cine-va călcând din pétră în pétră, să 'l tréca cu piciorul fără să se ude. Din colo de rîu se întindea uă câmpie verde, umbrită pe ici şi pe colo de câţi-va frasini la umbra cărora doi păstori, unul mai bătrân şi altul mai tênĕr, păsceau oile lor. De uă dată unii din noi, şi mai ales dintre dame, esprimară dorinţa să tréca dincolo ca să bea lapte de oi. Acéstă dorinţă se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

puse în lucrare îndată. După ce trecură mai mulţi, eŭ rămăseiŭ mai în urmă cu amicul meŭ G***, cu sora acestuia Alexandrina şi cu un altul din camaradii mei, Scarlat Ovian, de care nu ţi-am spus nimic, dar care are uă parte importantă în acéstă istorie, căci vedi bine că de uă dată cu cea ce voiam să 'ţi spuiŭ, mă văd nevoit a 'ţi istorisi acest mic episod al trecutului meŭ.

— Când 'ţi spuneam eŭ că ai să 'mi înşiri tóte peripeţiele unui roman, nu mă încelam de loc, dise amicul lui Viorin.

— Ei bine, respunse acesta rîdând, crede cum 'ţi va plăcea, dar értă-mi acéstă digresiune, de óre-ce ea 'mi deştéptă una din suvenirile cele mai plăcute ale juneţei mele. Îndată voiŭ veni éră la subiectul cel principal.

— 'Ţi-am promis că te voiŭ asculta, şi nu voiŭ face alt-fel, numai te rog să nu laşi pe servitorul d-tale să ne aducă lampa aci, că 'l văd înaintând spre noi cu dênsa, şi eŭ, unul, mă mulţumesc cu lumina lunei care începe să resară.

Viorin dete ordin servitorului să ducă lampa înapoi.

Servitorul eşi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Viorin reluă şirul istorieĭ sale.

— Remăseiŭ déră în urmă cu amicul meŭ G***, cu sora acestuia şi cu Ovian. Începurăm trecerea rîuluĭ, ca şi ceĭ d'âmtêiŭ, călcând din pétră în pétră când în drépta, când în stânga, pe unde ni se părea pétra maĭ mare şi maĭ capabilă să ne ţie. De uă dată piciorul Alexandrineĭ alunecă, séŭ că pétra pe care călcase s'aplecă într'uă parte, că ea şovăi, şi fiind-că m'aflam din întêmplare alăturĭ cu dênsa, ea întinse iute mâna şi se ţinu de mine ca să nu cadă. Eŭ o luaĭ de mână şi o conduseĭ până dincolo fără să i se întîmple cel maĭ mic pericol.

Tótă societatea se îndreptă atunciĭ către stînă, care fusese ţinta ce 'şĭ alesese maĭ din nainte. Pe când ne duceam, Alexandrina 'mĭ mulţumi cu multă graciositate pentru că am asistat'o la trecerea rîuluĭ, apoĭ, fiind-că rămăsese departe de cea-altă societate, începu să fugă iute vrênd să o soséscă. Atunciĭ unul din câiniĭ carĭ păzéŭ oile se luă în góna eĭ. Eŭ, care sciam rĕutatea câinilor de stînă, dar care, din nefericire, n'aveam nicĭ măcar un bĕţ la mine, vrênd să scap acea copilă amenin-ţată de muşcăturele sĕlbateculuĭ câine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

am început să dau cu petre într'ênsul; fratele eĭ făcu asemenea, dar tóte cercările nóstre n'ar fi eşit la nicĭ un capĕt, dacă nu săreaŭ păstoriĭ să restabilésca disciplina dulăilor înverşunaţĭ, de óre-ce în momentul acela se adunaseră toţĭ ceĭ-alţĭ la alarma ce o detese confratele lor.

Pe când păstoriĭ se ocupaŭ cu mulgerea oilor pentru amatoriĭ lapteluĭ lor, Alexandrina se apropiă de mine ţiindu-şĭ peptul cu uă mână spre a comprima bătăile inimeĭ séle de spaima ce o suferise, şi întinzêndu-mĭ cea altă mână cu câte-va cuvinte de mulţumire pentru devotamentul cu care am avut să o apĕr în contra câineluĭ ce o amenințase. În acel moment vĕd pe Ovian învêrtindu-se împrejurul nostru. El se silise s'asculte cuvintele pe carĭ copila mi le adresase, dar ele fuseseră pronunţate aşa de încet, în cât era cu neputinţă de a fi auḑite de altul afară de mine care m'aflam prea aprópe de dênsa. Acest mister cu care ea vorbise, precum şi faţa eĭ alterată cu care 'şĭ ţinea inima pe când vorbea, făcură pe Ovian a 'ĭ arunca uă căutătură cruntă şi a se apropia de mine cu un aer sĕlbatic pe când ea se depărta fără să observe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

turburarea tênĕruluĭ, la care nicĭ că se uită măcar.

Viind spre mine, el mĕ luă d'uă parte şi-mĭ vorbi asfel:

— 'Mĭ-aĭ făcut cel maĭ mare rĕŭ, fără sĕ sciĭ séŭ fără sĕ vreĭ póte.

— Si ce rĕŭ 'ţĭ-am făcut? îl întrebaĭ eŭ privindu'l cu uă mirare nespusă.

— Rĕul pe care mi l'aĭ făcut, respunse el, este că femea pe care te silescĭ a o îndatora la or ce împrejurare este acea pe care eŭ o iubesc de maĭ mult d'un an, pentru care 'mĭ-aş da sufletul ca sĕ i probez iubirea mea şi fără care n'aş voi sĕ trăesc un minut, chiar daca mi s'ar da uă împĕrăţiă în schimb cu amorul eĭ.

Aceste vorbe ţise cu atâta solemnitate durerósă şi cu uă voce tremurătóre de uă profundă emoţiune, privirile aceluĭ june pline de uă flacăre sinistră, tóte aceste semne înainte-mergĕtóre ale desperărilĭ mĕ îngrijiră fórte mult despre dênsul. Stam să cuget ce respuns sĕ-í daŭ, când el, vĕţênd tăcerea mea, adăugă:

— Oh! dar eŭ sunt un nebun făcênduţĭ acéstă mărturisire!

— Pentru ce ţicĭ că eştĭ nebun?

— Pentru-că o iubescĭ, şi îndată ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aĭ aflat că-ţĭ sunt rival veĭ întrebuinţa tóte miḑlócele ca sĕ remâĭ singur cu dênsa, ḑise el.

— Acum vĕḑ şi eŭ că eştĭ un nebun, dacă creḑĭ cea ce ḑicĭ, respunseĭ eŭ. De unde ţĭ-a venit idea că eŭ o iubesc?

— Ha! mĕ creḑĭ un copil, dar te înceli daca mĕ creḑĭ asfel. Ḑicĭ că nu o iubescĭ, dar atuncĭ ce însemnéză tóte reverinţele cu care te arĕţĭ pe lêngă dênsa? Aséră când magnetisam masa acasă la dênsa, te aĭ pus lêngă ea şi aĭ ţinut mâna pe mâna eĭ, astă-ḑĭ, aceaşĭ mână a ajutat'o ca sĕ trécă rîul, apoĭ te aĭ repeḑit turbat sĕ daĭ cu petre în câinele ce se luase dupĕ dênsa, acum am găsit'o ţiindu-şĭ bătăile inimeĭ şi vorbindu-ţĭ încet vorbe de carĭ se ferea de mine sĕ nu le auḑ şi strângêndu-te de mână pe când 'ţĭ vorbea, tóte acestea nu spuu în destul că o iubescĭ, că vĕ iubiţĭ? Oh! dar nu va fi asfel, ci unul dîn noĭ doĭ cată sĕ móră negreşit! Ḑicênd acésta, sĕ depărtă iute de lângă mine.

— 'Ţĭ poţĭ închipui efectul ce 'l făcură aceste cuvinte din urmă asupra mea. Cu tóte astea n'aveam de cât de ḑis uă vorbă, dar s'o ḑic acolo unde sciam că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ar fi prins loc, şi sĕ mĕ puiŭ l'adăpostul amenințărilor aceluĭ smintit. N'am făcut ĕnsĕ nimic de uă cam dată, ci am asceptat sĕ se convingă singur de rĕtăcirea în care se afla despre mine.

În acest timp, amatoriĭ de lapte de óiă, dupĕ ce şĭ-a satisfăcut gustul lor, se îndreptară către uă locuinţă ţĕrănéscă ce se vedea isolată la marginea unuĭ crâng, unii de curiositate, alţiĭ ca sĕ găséscă un loc de repaos dup'atâtea umblete ce 'ĭ obosiseră.

Pe drum, întêmplarea aduse asfel că m'am găsit alăturĭ cu Alexandrina, pe care n'am căutat'o cu tóte acestea, şi care póte nu m'a căutat nicĭ ea.

Când te afli alăturĭ cu uă damă tênĕră, fiă măritată séŭ fată, dar care e frumósă, e cu neputinţă sĕ nu-ţĭ placă a vorbi cu dênsa, a i spune câte uă galantoniă, maĭ adesea fără nicĭ un scop, ci, singur nu sciĭ pentru ce. Daca acea damă se află nemăritată, şi maĭ mult cuvênt d'a te ocupa de dênsa, de óre-ce n'aĭ nicĭ uă temere d'a călca drepturile unuĭ bărbat, care nu 'ţĭ ar erta-o aşa uşor: daca, pe lângă astea tóte, acea damă nemăritată, tênĕră şi frumósă, s'ar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

întîmpla sĕ fiă şi deştéptă, şi instruită, atuncĭ puterea care te atrage spre dênsa e de ḑece orĭ, de doĕ-ḑecĭ de orĭ maĭ mare. Étă posiţiunea în care m'aflam alăturĭ cu Alexandrina.

Convorbirea nóstră devenea din ce în ce maĭ interesantă, şi ea durase tot timpul cât ne a trebuit pênĕ s'ajungem la locul de unde am plecat, acolo unde ne asteptaŭ, pe uniĭ trăsurele, pe alţiĭ caiĭ de călărie.

"Ţĭ mărturisesc că n'am avut cea maĭ mică ideă de curte, de óre-ce nicĭ un sentiment de amor nu mişcase încă inima mea pentru acea copilă, a căria posiţiune socială punea uă barieră nestrămutată între dênsa şi mine, într'uă epocă pe când aristocraţia nu abdicase la drepturile eĭ tradiţionale. Cu tóte acestea, nu sciŭ ce instinct de resbunare mĕ îndemna să aflu uă plăcere nespusă de a face în necasul aceluia ce privea în mine un rival preferit.

Nebuniă, pe care nu mĭ-o ert pênĕ în ḑioa de astă-ḑĭ, de óre-ce ea a costat doĕ vieţe, pe carĭ le plâng şi acum!

Ovian aparţinea uneĭ familie din cele maĭ fruntaşe din ţĕră. Tată-sĕŭ nu maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

trăia de mult, dar avea uă mamă şi era singurul eĭ moştenitor pe uă avere din cele maĭ frumóse în imobile precum şi în numĕrătóre. El era destinat sĕ plece, chiar în anul acela în străinătate spre a-şĭ complecta studiele, şi locul ce-şĭ alesese era Belgia.

Cu uă figură plăcută, de uă etate de noĕ-spre-ḑece anĭ şi cu averea care ilustra rangul sĕŭ social, Ovian era bine vĕḑut de părinţiĭ Alexandrineĭ, carĭ n'asceptaŭ de cât sĕ 'l vaḑă cu vr'uă diplomă de vr'uă specialitate, care i ar fi deschis cariera birocratică şi apoĭ sĕ i dea pe fiica lor de soţiă.

Alecsandrina scia tóte acestea, dar nu putea sĕ sufere pe acela ce i fusese destinat de soţiŭ, pentru cuvêntul că nu avea cea ce'ĭ plăcea eĭ sĕ vaḑă într'un bărbat, *spiritul*. Ovian nu era numaĭ simplu, dar era chiar tîmpit, cea ce făcea pe toţĭ amiciĭ luĭ sĕ rîḑă de el şi sĕ 'l ica tot d'auna în bătaiă de joc. Esplicarea pe care o avusese cu mine era destulă ca sĕ dé cuiva uă ideă despre gradul inteligenţeĭ sale, şi daca acésta nu e de ajuns pentru ca sĕ convingem pe cineva, apoĭ cea ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

a făcut în urmă nu maĭ lasă nicĭ uă îndoială.

Vĕḑêndu-mĕ în atâta intimitate cu promisa luĭ, étă ce i veni în minte sĕ facă îndată ce ne întórserăm a casă. El scrise treĭ scrisorĭ pe carĭ le adresă asfel: una părinteluĭ Alexandrineĭ; a doa, promiseĭ sale şi a treia mie. Prin cea d'âmtêiŭ făcea cunoscut d-luĭ G*** că daca nu va lua mĕsurĭ de a-mĭ interḑice d'aci înainte intrarea în casa sa, el se va crede liberat de or ce legămênt care se pusese la cale între fiica sa şi dênsul. Prin a doa scrisóre mustra amar pe biata copilă pentru infidelitatea ce credea că i face, şi termina jurând'o pe părinţiĭ eĭ şi pe frate-sĕŭ sĕ nu mĕ maĭ priméscă în casa eĭ, şi chiar întêlnindu-se cu mine pe undeva, sĕ nu-mĭ vorbéscă şi nicĭ sĕ-mĭ respunḑă la cas de a'ĭ vorbi eŭ. Prin a treia, care 'mĭ era mie adresată, se da la toţĭ draciĭ şi mânca ósele mameĭ saleḑaca nu mĕ va ucide âmtêia óră când mĕ va vedé călcând pragul caseĭ în care locuesce acea ce i era promisă luĭ şi asupra căreia nimenĭ nu maĭ avea dreptul a-şĭ arunca ochiĭ măcar.

Drept or ce respuns, am rîs, dar am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ascuns scrisórea, de care aş fi putut avé nevoiă póte.

N'a fost tot aşa cu părintele Alexandrineĭ, care nu voia sĕ pérdă uă asfel de sculă de ginere în perspectivă. El luă scrisórea şi se duse drept la protectorul meŭ ca sĕ i céră intervenirea în acéstă chestiune aşa de delicată pentru dênsul.

Am uitat sĕ-ţí spuiŭ că scrisórea pe care o primise protectorul meŭ din Bucurescĭ îl anunţa că Măria Sa dorea sĕ 'l vadă, fiind-că dispusese a-í da portfoliul ministeruluĭ cultelor şi instrucţiuniĭ publice.

D. G*** se întórse acasă satisfăcut de resultatul întreprinderiĭ sale. El făcu pe viitorul sĕŭ ginere sĕ maĭ aibă răbdare câteva ţile âncă, de óre-ce i s'a promis de actualul ministru al instrucţiuneĭ publice că îndată ce se va duce la Bucurescĭ va da uă bursă aceluia de care se temea el, adică mie, spre a mĕ duce la Paris pentru cincĭ anĭ, dar pên'atuncĭ să se abţiă de or ce scandal, neîngrijindu-se câtuşĭ de puţin dacă eŭ voiŭ urma cu venirea mea în casa sa, maĭ ales că fiind amic de aprópe cu fiul sĕŭ, chiar acesta putea sĕ m'aducă în casă, şi dacă l'ar fi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

oprit de l'acésta, era să se facă de vorbă şi să sciă lumea tótă cea ce nu s'ar fi cuvenit să sciă.

Perspectiva depărtăriĭ mele din ţéră pentru cinci aní linisci óre-cum sufletul cel fugos al luĭ Ovian, séu cel puţin aşa mi s'a părut, de óre-ce a doa-di, amicul meŭ, tênĕrul G***, veni să mĕ iea d'acasă şi mĕ duse la părinţiĭ luĭ, unde se adunară maĭ multe fete ca să danţese la sunetul uneĭ bande de lăutarĭ de curênd sositi din Ploeştĭ.

Uă sală mare, fórte simplu mobilită cu câte-va scaune de paie şi de beţe de alun, cu vre-uă treĭ mesuţe albe pe carĭ eraŭ aşedate patru lumînărĭ, şi cu doĕ perdele de cit la cele doĕ ferestre din sală, ţinea loc de salon destinat pentru danţ.

Amicul meŭ nu-mĭ deschise nicĭ uă vorbă despre cele petrecute între Ovian şi mine, de şi nu mĕ îndoiam că el scia tot, de óre-ce soră-sa, care n'avea nimic ascuns de fratele eĭ 'mĭ spuse maĭ târdiŭ istoria celor doĕ scrisorĭ trimise tatăluĭ sĕŭ şi eĭ; ea mĭ-a spus asemenea cele puse la cale pentru trimiterea mea la Paris, cea ce mĕ mulţumi fórte mult.

Danţul se începu printr'un vals; toţĭ tinerĭĭ se sculară şi fiă-care luă câte uă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

damă să o valsese, numaĭ Ovian nu danţa şi eŭ asemenea. Ovian se afla încă sub impresiunea tristelor simţiminte cari-ĭ învenináŭ inima. Cât despre mine, preferam să mĕ ţiŭ în reservă spre a nu aţîţa din noŭ focul ce părea potolit în cenuşa uitărieĭ. Mĕ mărginisem dară în simplul rol de spectator, retras pe un scaun de lângă uă uşă care da într'uă cameră, unde damele intraŭ adesea ca să-şĭ îndrepteze vre un articol al găteleĭ lor care a suferit în timpul danţuluĭ.

D'uă dată vĕd una din dănţuitóre încetând din vals, şi maĭ căd̨ênd de ostenélă pe un scaun de lêngă mine. Mĕ retrăseĭ puţin ca să-ĭ fac loc, dar când mĕ uitaĭ la dênsa, abia o cunoscuĭ de aprinsă ce era şi inundată de uă sudóre désă care mărgăritea pe fruntea eĭ şi pe tótă facia cea înflăcărată.

— Aĭ danţat prea mult domnişóră Alexandrino, 'ĭ ḑiseĭ eŭ.

— Oh! da, dar de acum nu maĭ cutez, respunse ea abia trăgêndu-şĭ sufletul.

— Ce spuĭ! tótă séra n'aĭ să maĭ danţezĭ de loc?

— Am voit să ḑic de valsul care urmézâ âncă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Dar déca ar veni D. Ovian să te invite? întrebaĭ eŭ cu un ton rĕutăciosŭ.

— Te rog, daca ţs'ar întêmpla acésta, îndată ce 'l veĭ zări de departe viind spre mine, scólă-te maĭ 'nainte şi danţéză cu mine. 'Mĭ promiţĭ?

— 'Ţĭ promit tot ce vreĭ, domnişóră.

Ea se uită la mine cu uă privire lungă şi întrebătóre, par' c'ar fi vrut să mĕsóre întinderea promisiuniĭ mele, apoĭ rîse astfel ca să mĕ puiă în curiositate şi s'o întreb despre motivul care o făcuse să rîdă. Ceea ce făcuiŭ.

— Am rîs! ţise ea cu un aer naiv, par'că n'ar fi sciut nimic.

— Nu sciĭ dară că aĭ rîs? o întrebaiŭ eŭ.

— Póte... nu 'mĭ aduc aminte... Ah! da; d-ta m'aĭ făcut să rîţ cu respunsul d-tale, ţise ea.

— Care respuns? la rândul meŭ, nicĭ eŭ nu 'mĭ aduc aminte de ceea-ce am respuns.

— Când te am întrebat daca 'mĭ promiţĭ că veĭ danţa cu mine, ce 'mĭ-aĭ respuns?

— Am respuns că 'ţĭ promit tot ce vreĭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Étă ce m'a făcut să rîd.

— Şi ce aĭ găsit de rîs în respunsul meŭ?

— Nimic, de cât uşurinţa cu care uniĭ bărbaţĭ promit fără să cugete că se légă de multe orĭ cu lucrurĭ, pe cari nu le vor séŭ nu le pot îndeplini.

— Si cine 'ţĭ a spus d-tale că nu voiŭ fi în stare să îndeplinesc ceea ce promit?

Aĭ să plecĭ, ḑise ea; apoĭ, dup'uă scurtă tăcere: — te fericesc, adăogă ea.

Mĕ pregătém să 'ĭ respunḑ, când étă Ovian care, eşind dintr'uă cameră unde se juca cărţĭ şi vĕḑêndu-ne alăturĭ unul lângă altul, înaintă drept spre noĭ cu un aer încruntat şi cu ochiĭ roşiţĭ de mânie.

Eram aprópe să uit cea ce promisesem Alexandrineĭ când ea 'şĭ şopti făr'a se uita la mine:

— Veḑĭ cât e maĭ uşor a uita cine-va promisiunea de cât a o îndeplini?

Eŭ mĕ sculaĭ îndată s'o invit la cadrilul care tocmaĭ începea. Ovian ne aruncă la amândoĭ uă căutătură fulgerătóre, apoĭ stătu în picióre resimat de un perete care forma un interval între doĕ mese pe cari eraŭ aşeḑate lumînările.

Dupĕ cadril, începu îndată polca ma-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

surca. Alexandrina n'aşteptă să fie invitată; ea vru să danţese cu mine; cea ce făcusem. Pe când danţam, observaĭ uă mişcare din partea luĭ Ovian. Maĭ întêiŭ n'am înţeles ce scop avea el de căuta mereŭ să se aşeḑe ast-fel ca să fie maĭ aprópe de noĭ în momentul când eram să trecem pe dinaintea luĭ. Era un plan infernal pe care îl clocea mintea luĭ cea păcătósă, dar aşa de rĕŭ combinat în cât vrênd sĕ 'mĭ puiă pedică cu piciorul sĕŭ când ne vĕḑu aprópe de dênsul, a nemerit tocmaĭ picióre Alexandrineĭ care neaşteptându-se la una ca asta şi neavênd timp să se feréscă de acea cursă infamă, căḑu ast-fel că abia putuiŭ s'o susţiŭ şi s'o sustrag de pericolul în care era espusă de a fi călcată de picióre celor-alţĭ dănţuitorĭ cari veneaŭ dupĕ noĭ.

Dupĕ ce o ridicaĭ de pe jos şi o conduseĭ pe un scaun, aruncaiŭ uă privire despreţuitóre asupra aceluĭ miserabil, care venise sĕ 'şĭ facă scusele la victima neprevederiĭ sale. Ea 'l întêmpină cu aerul cel maĭ supĕrat, dar făr' a 'ĭ respunde nimic. Ovian, recunoscênd greşala sa, maĭ ales că mama Alexandrineĭ venise să va-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţă ce s'a întêmplat fiiceï sale, şi acésta 'ï spuse causa căderiï séle, fu nevoit să declare că ţinta luï am fost eŭ, ear nu fiica sa, ceea ce făcu pe buna femee să rîdă de acéstă naivă mărturisire.

Acum înţelegï tristul rol pe care 'l juca acel miserabil, la care dacă ţineaŭ părinţiï feteï, era numaï pentru titlurile luï de nobleţe şi de avere; dar cea ce n'aï înţeles póte este acea ce eŭ însu-mï nu cutezam să înţeleg încă...

— Că fata se înamorase de d-ta, întrerupse amicul luï Viorin. Nu era greŭ de înţeles, adăogă el rêdênd.

— Cum ţicï. Nefericita copilă începuse să simţă de mine aşa mult, în cât otărîsem să nu mĕ maï duc la dênsa, şi să mĕ feresc d'a o întâlni pe unde-va pentru ca să împedic acéstă pasiune órbă d'a lua nisce proporţiunï carï ar deveni fatale pentru amândoï.

Cu tóte acestea când mĕ întorseï acasă, de şi era aprópe de ţiuă, şi mĕ simţém sdrobit de ostenélă şi de nedormire, somnul însă fugea de mine, cu tóte că îl chemam adesea ca să mĕ facă să nu 'mï aduc aminte de ceea ce mi se întâmplase. Deşértă încercare! îndată ce 'mï închidém

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ochiĭ, imaginea eĭ venea ca să mĕ deştepte: vocea eĭ resuna în auḑul meŭ: mâna mea întîlnind colţul perneĭ pe care 'mĭ aveam capul resimat, creḑuiŭ că pipăe mâna eĭ. Imaginaţiunea, care creéză şi verḑĭ şi uscate, mergea şi maĭ departe: 'mĭ părea că uă mână sfiicióză deschidea uşa mea... par'c'auḑém paşiĭ eĭ sunând pe scânduriĭ, apropiându-se de mine, puind mâna eĭ cea albă pe fruntea mea... simţeam resuflarea eĭ cea îmbălsămită d'asupra buzelor mele, carĭ tremuraŭ, cum tremură uă roză la adierea unuĭ aer de primă-vară... Apoĭ doĕ braţe fermecătóre veneaŭ să mĕ strîngă pe peptul eĭ cel răpitor, şi vocea eĭ cea dulce 'mĭ şoptea încet: «Vin'o, ah! vin'o! te iubesc! scapă-mĕ de un om pe care nu'l pot suferi, cu care nu voesc a mĕ uni. Iubesce-mĕ tu, daca vreĭ să maĭ trăesc, de óre-ce 'mĭ place viaţa; e aşa de dulce când se scurge ca un rîŭ de miere, ca un vis frumos, ca uă ḑi de primă-vară în paradisul amoruluĭ împărtăşit de cel ce 'l iubesce cine-va! Vin'o, ah! vin'o! numaĭ pe tine te iubesc!»

Sórele răsărise de mult, şi eŭ nu închisesem încă ochiĭ să dorm. Vĕḑênd ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

putinţa d'a dormi eşiĭ din casă. Simţém nevoia de spaciŭ, de aer maĭ cu sémă, şi aerul de munte e destul de recoros diminéţa. La spatele caseĭ unde şedeam se afla uă grădină, uă livede maĭ bine, de óre-ce n'avea de cât pomĭ cu multă umbră şi uă iarbă désă între carĭ se vedeaŭ câte-va floricele de câmp: steluţe albastre carĭ imitaŭ miosotisul, garofiţe de maĭ multe nuanţe, póla rîndunicelĭ, muşeţelul, ofiga şi altele. Livedea se afla pe uă cóstă; un nuc care 'şĭ întindea crăcile într'uă circonferenţă mare mĕ invită sub umbra sa recorósă. Mĕ trântiĭ la rădăcina luĭ sperând să aflu puţin somn în acea linisce plăcută. Pleopele mele căderaŭ de somn. Doĕ gaiţe veniră să se certe d'asupra capuluĭ meŭ şi mĕ opriră d'a dormi.

Luaiŭ atunci una din cărţile pe carĭ mi le trimisese protectorul meŭ, ca să 'mĭ petrec de urît cu citirea. Era un volum din operele luĭ J. J. Rousseau. Din întîmplare, deschiqênd cartea tocmaĭ la începutul eĭ, ochiĭ meĭ fură atraşĭ de câteva rânduri scrise de mână, fără îndoială de mâna donatoruluĭ meŭ, şi citiiŭ cuvintele următóre:

„Muncitorĭ! sunteţĭ încă desmoşteniţĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»de sórtă; eŭ mĕ leg a vĕ face prin »Stat miḑlóce nemărginite.

«*Blanc.*»

Şi maĭ la vale:

«Egalitate-cunoscinţă! egalitate-apti-»tudine! egalitate-fisico-morală!... De la »data evenimentuluĭ socialismuluĭ, băr-»baţiĭ şi femeile vor avea cu toţiĭ, la »uă etate care va fi fixată printr'un de-»cret, aceaşĭ talie, acelaşĭ temperament, »aceleaşĭ aplecărĭ, aceaşĭ inteligenţă (a-»ceste patru cuvinte subliniate), dupĕ »termeniĭ uneĭ Constituţiuniĭ speciale a-»doptate în adunarea generală a tutulor »revelatorilor umanitarĭ, cari vor fi o-»bligaţĭ a se înţelege în privinţa acésta.»

«*P. Leroux.*»

Egalitatea dară era unul din aspiraţiu-nile protectoruluĭ meŭ, cugetaiŭ eŭ. Ĕtă pentru ce a însemnat aceste rânduri, cu deosibire că subliniând frasele ce le arătaĭ maĭ sus a dat a se înţelege că ele ar fi trebuit modificate asfel ca absurditatea să nu fie uă pedică în aplicarea lor.

Ĕtă cum petrecuĭ restul vacanţeĭ pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tru care 'mĭ făcusem alte ilusiunĭ. Camarad̦iĭ meĭ fură nevoiţĭ a se despărţi de mine, de óre-ce tóte stăruinţele lor de a'ĭ însoţi maĭ departe în escursiunile ce proiectaseră să facă fură deşerte. Remăseĭ singur, ocupându-mĕ cu citirea, cu vênătórea, câte uă dată şi cu memoria aceleia pe care în deşert mĕ cercam a o uita.

Într'uă d̦i, aud̦iĭ un sgomot de ómenĭ cari strigaŭ, rîdeaŭ cu hohote, chiuiaŭ de 'ţĭ luaŭ aud̦ul. Eşiĭ din curiositate ca să vĕd̦ ce se petrecea p'afară. Vĕd̦uĭ maĭ multă lume ţiindu-se dup'uă femeie bĕtrână, arsă de sóre, cu părul vulvoiŭ, cu piciórele góle, slabă ca un schelet şi sdrenţuită, care tîra dupĕ dênsa un bĕţ legat cu uă funie, şi se opintea, ca cum ceea ce trăgea ar fi fost uă greutate care ar fi cerut întrebuinţarea tutulor puterilor eĭ. Copiĭ aruncaŭ cu petrele într'ênsa, bărbaţiĭ 'ĭ daŭ cu órba, femeile rîdeaŭ, dar ea 'şĭ urma drumul făr'a se uita la eĭ şi făr'a se turbura măcar de ceea ce o făceaŭ să sufere.

Cine era acea femee pe care eĭ o numeaŭ *Nebună*! Si pentru ce era lăsată în acea stare demnă de plâns, pe când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

avem un institut pentru asemenĭ nefericiţĭ, spre a nu fi espuşĭ sarcasmelor şi maltratărilor unuĭ public aşa de sĕlbatic!

Vĕduiŭ pe uă prispă un preot bĕtrân, care, fĕr'a lua parte la vociferările poporuluĭ incult, sta şi privea cu ochiĭ rece, de óre-ce se temea, precum se înţelegea, de a lua apărarea aceleĭ nefericite fiinţe. M'apropiaĭ de dênsul, şi dupĕ ce 'l salutaĭ:

— De ce suferĭ, părinte, îl întrebaĭ eŭ, să fie asfel de rĕŭ tratată acéstă pĕcătósă femee, care era aprópe să-şĭ aibă capul spart de petrele ce-ĭ aruncă copiiĭ şi e asfel huiduită de trecĕtorĭ? Sânţia ta aĭ putea să miḑloceştĭ la autoritatea locală ca să o trimiţă acolo unde póte fi maĭ bine apĕrată de insultele şi de ameninţările unor ómenĭ fără frica luĭ Dumneḑeŭ.

Preotul m'ascultă pênĕ terminaĭ ce aveam de spus, apoĭ clătinând din cap, 'mĭ respunse asfel:

— Nu e ea, tată, atât de nebună, pre cât sunt ceĭ după alăturĭ. Ea pórtă numaĭ numele de nebună, dar nu supĕră nicĭ uă dată pe nimenĭ, de óre-ce eĭ carĭ se cred înţelepţĭ, 'ĭ-aĭ vĕḑut cum se pórtă. Ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

e uă biată nefericită care trăesce, fiind-că D-ţeŭ nu vrea s'o iea. Nimenĭ nu scie unde dórme, ce mănâncă, cine o caută când se îmbolnăvesce. Vara pe arşiţa cea mare, érna pe gerul cel maĭ grozav, o veţĭ din când în când trecênd p'aci şi târêndu bĕţul eĭ după dênsa, intră pe uă barieră, apoĭ ese pe alta şi se face nevĕţută, şi a doua-ţi éră !...

— E de mult aci?

— E de mult, sĕrmana. A venit pe când cu ciuma de la 1829. E de familie bună; fusese măritată chiar în anul acela cu un învĕţător de limbe streine, care, de frica ciumeĭ ce bântuia Bucurescĭ, venise aci creţênd să fie maĭ ferit, şi el şi nevasta sa. La început a mers bine, dar nisce afurisiţĭ de ţigani ducêndu-se să desmormînteze morţiĭ de curênd îngropaţĭ aprópe de capitală spre a 'ĭ jefui, când se întórseră aci aduseră epidemia cu dênşiĭ. Incepură să móră câte unul pe ţi, apoĭ câte cincĭ, câte şése, ast-fel că în câte-va ţile rĕmase locul maĭ pustiŭ p'aci. Bietul învĕţător se gătea să plece la Bréza cu femea luĭ, dar n'apucă să 'şĭ puiă planul în lucrare, că fu şi el lovit de ciumă. Nevasta luĭ îl ascunsese câte-va ţile, de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

óre-ce se temea să nu 'l iea cioclii, carĭ nu lua numaĭ pe ceĭ morţĭ, ci morţĭ cu viĭ, 'ĭ grămădeaŭ în care claie peste grămadă şi 'ĭ duceaŭ la înmormêntare. Vedeaĭ carul încărcat cu vêrf; la unii le atêrnaŭ braţele, la alţiĭ câte un picior saŭ capul, uniĭ urlaŭ de durerĭ, alţiĭ strigaŭ că nu sunt morţĭ şi să'ĭ maĭ lase să trăéscă, că póte să scape; aşĭ! cine să'ĭ asculte! ba dacă auḑeaŭ pe cine-va dintr'ênşiĭ înjurând séŭ blestemând îĭ da în cap cu ciomagul lor cel lung şi armat cu cange de fer pênĕ nu maĭ sufla bietul păcătos!

Câte-va ḑile în urmă, bărbatul bieteĭ femeĭ îşĭ dete sufletul după uă agonie grozavă. Dar frica cioclilor era aşa de mare, vederea lor chiar aşa de înfiorătóre, în cât nefericita vĕduvă nu cuteză să dea de scire despre mórtea soţuluĭ eĭ. Ea aşteptă până ce se înoptă bine, şi dupe ce se linisci totul împrejurul eĭ, legă cadavrul de un picior cu uă funie grósă, îl târî dupĕ dênsa cu multă greutate şi scoţêndu'l la câmp, săpă cu mâinele eĭ uă grópă, ajutându-se cu un săpoiŭ ce 'l luase într'adins, depuse rĕmăşiţele mortuare în pământ pe carĭ le acoperi cu ţĕrîna scósă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din grópă, făcu uă rugăciune d'asupra mormêntuluĭ, plânse şi se întórse acasă sdrobită de durerea eĭ.

Nimenĭ nu scia încă nimic, şi lucrul era să rămâe secret, dacă nu se întîmpla să cadă şi ea la aşternut, nu de epidemia cea îngrozitóre, ci de durerea eĭ cea mare. Uă vecină a eĭ împrăscie vorba atuncĭ că ciuma a bântuit vecinătatea. Indată veniră cioclĭ cu portul lor cel negru, cu cângile lor cele lungĭ, cu carul lor cel înfiorător. Vĕdênd'o singură, eĭ întrebară de soţul eĭ; ea fu nevoită a mărturisi tot. Acéstă descoperire şi zăcerea eĭ îĭ întări şi maĭ mult în credinţa lor că şi ea cată să fie lovită de ciumă; atuncĭ întinseră cângile lor şi târênd'o de hainele eĭ o aruncară în car, unde maĭ eraŭ câte-va cadavre de curênd încărcate.

In deşert protestă sermana femee că ea nu era atinsă de epidemiă, în deşert ceru să vie un medic s'o caute, s'o constate că nu era ciumată, nimenĭ nu vru să asculte la gura eĭ, la plânsetele eĭ, şi, afară de asta, nicĭ un medic nu se afla p'aci care să dea un ajutor nefericiţilor carĭ cădeaŭ sub lovirea epidemieĭ spăimântătóre. Cioclĭ se maĭ plimbară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din casă în casă întrebând dacă mai eraŭ victime de transportat, apoi eşiră la câmp cu carul lor.

La uă depărtare de uă fugă de cal se făcuse uă grópă mare unde se aruncaŭ morţiĭ de ciumă uniĭ peste alţiĭ. Grópa era învelită cu crăcĭ, ale căror frunze ascundeaŭ de ochiĭ trecătorilor acea privelisce fiorósă, dar nicĭ un pământ nu o astupa, de óre-ce trebuia să fie deschisă pentru nouele victime ce 'ĭ soseaŭ pe tótă ḑiua.

Sórele era aprópe de apus, când cioclii se întorceaŭ la casele lor. Atuncĭ, remâind fără eĭ, sĕrmana nefericită cercă să ésă din mormêntul eĭ. Adâncimea nu era aşa mare dar depărtarea crăcilor de pe d'asupra capuluĭ eĭ era anevoiósă, de óre-ce abia le ajungea cu mâinele eĭ sângerate de spiniĭ lor. Tótă nóptea fu pentru dênsa uă luptă crâncenă, dar nefolositóre. A doua ḑi ea reîncepu cu încăpăţânare aceiaşĭ luptă la care instinctul eĭ de conservare o îndemna, dar şi de astă-dată munca eĭ era să rĕmâie fără nicĭ un folos dacă din întîmplare nu treceam eŭ p'acolo, care mĕ duceam sĕ puiŭ ómenĭ ca să 'mĭ sape nisce porumb. Auḑind ţipetele eĭ desperate

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mĕ îndreptaiŭ spre partea de unde mi se păru că venea acel sgomot. Ea mĕ zări printre crăcile ce abia putuse a le zări puţin, şi cunoscêndu-mĕ începu să mĕ róge cu lacremele în ochĭ s'o scap din mormêntul eĭ unde nelegiuiţiĭ de cioclĭ o îngropaseră de viă.

Cum să fac! pe de uă parte mĕ temeam să m'ating d'acel loc unde mórtea era scrisă pe cel maĭ mic lucru de care 'l ar fi atins ciuma, dar pe de altă parte mi se sfâşia inima când cugetam să las uă biată fiinţă omenească să péră cu ţile pe când aş fi putut s'o ajut să scape. «Intăresce-mĕ, Dómne, ţiseiŭ eŭ şi binecuvintéză fapta mea, de óre-ce tu singur ne-aĭ ţis să iubim şi să ajutăm pe aprópele nostru ca pe noĭ înşi-ne!» Am făcut treĭ crucĭ şi m'am dus înainte cu D-ţeŭ. Inima 'mĭ bătea cu putere, de frică séŭ de bucuria ce o simţém că fac uă faptă bună, nu sciŭ să spuiŭ, dar cu ajutorul bĕţuluĭ ce'l purtam, depărtaĭ acele crăcĭ pline de mărăcinĭ şi făcuiŭ destul loc pentru ca să pótă eşi acea păcătósă fiinţă care, fără mine, nu maĭ póte scăpa d'acolo. Ea 'mĭ spuse întêmplările eĭ dureróse şi mĕ întrebă unde să s'ascunză de persecutoriĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

eĭ pênĕ să trécă epidemia care o lăsaŭ fără nicĭ un control în mâinele lor sĕlbatice. Eŭ 'ĭ ḑiseiŭ să stea în bordeiul ce 'l aveam pe locul unde 'mĭ aveam porumbul, dar maĭ înainte să s'afume bine peste tot spre a face să dispară or ce prepus de vre uă urmă măcar a bóleĭ.

Ea făcu ast-fel. Peste treĭ sĕptĕmânĭ, începênd şi timpul a se maĭ rĕcori puţin epidemia încetă; lumea începu să 'şĭ caute de interese întorcêndu-se dupĕ unde era fugită şi eşind la lumină dupĕ unde se ţinea ascunsă, nu atât de frica ciumeĭ cât de a cioclilor, al cărora scop nu era de cât să găséscă un pretest pentru ca să pótă prăda casele unora şi altora. Atunci şi biata femee pe care o scăpasem se întórse la casa eĭ, dar nu găsi în ea de cât pereţĭ goĭ; tot ce a avut fusese răpit de ciocli! Omul póte să dobóre uă pădure întrégă, şi adesea uă mică buturugă îl face să caḑă şi să 'şĭ sfărame capul. Aşa a fost şi cu nefericita acea femee care vĕḑêndu-se de uă dată ajunsă în sapă de lemn, dupĕ câte suferise pân' aci, nu maĭ putu răbda ci se sminti îndată. De atunci o veḑĭ trecênd câte uă dată, bunióră ca acum, şi tĕrênd dupĕ dênsa

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

un bĕţ legat, pe care se duce să 'l înmormênteze, creḑênd că este soţul eĭ. Iată istoria cea tristă pe care doreaĭ s'o afli despre acea femee.

Mĕ depărtaiŭ cu inima sdrobită de cele ce auḑisem; lumea care se adunase după acea fiinţă miserabilă, se rĕspândi, dupĕ ce o perdu din vedere, şi eŭ urmaĭ d'a lungul strada pe care apucasem, fără să sciŭ unde mĕ duceam.

Camaraḑiĭ meĭ, cum am ḑis, eraŭ plecaţĭ; nu maĭ rĕmăsese de cât familia luĭ G.*.*., tênĕrul Ovian şi uă altă familie venită din Ploescĭ, şi care se compunea de un tată, uă mamă şi uă fiică a lor, care era fórte amică cu Alexandrina. Protectorul meŭ plecase asemenea sĕ 'şĭ ea postul de ministru la care încrederea domnéscă îl chemase de curênd.

Tot umblând ast-fel, simţiiŭ că m'ajunse oboséla de nu mĕ maĭ puteam ţine pe picióre. Unde să şeḑ ca să iaŭ puţin repaos! Mĕ depărtasem prea mult de casă, pentru ca să maĭ cuget a maĭ lua încă uă dată calea înapoĭ. Aruncându-mĭ ochiĭ împrejurul meŭ, zăriiŭ la stânga mea uă cóstă acoperită cu uă érbă désă, dar nicĭ un pom pe dênsa. Póte că voiŭ găsi vre unul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai încolo, cugetaiŭ eŭ, şi începuĭ a strebate acel loc căutând uă umbră unde să m'adăpostesc de sórele care, de şi aprópe de apus, ardea încă cu destulă putere. Uă potecuţă, maĭ perdută în érbă, mĕ conduse dupĕ câte-va sute de paşĭ, la uă livede de prunĭ. In fundul aceleĭ liveḑĭ găsiiŭ uă boltă de viţe cu uă masă la mijloc şi uă bancă alăturĭ.

Eram singur, saŭ cel puţin aşa credeam după tăcerea care domnea împrejurul meŭ. Negreşit, cată să fie p'aprópe locuinţa cuiva, dar cine ar fi, nu creḑ că ar fi uă crimă dacă m'aş întinde puţin pe acea bancă; era uă recóre aşa de plăcută acolo, şi eŭ eram aşa de înferbântat, încât nu putuiŭ resista la plăcerea ce 'mĭ inspira. Mĕ trântiiŭ dar pe acea bancă, şi fiind-că sórele care pĕtrundea prin frunḑele de viţă tocmaĭ în facia mea, fuiŭ nevoit să 'mĭ închiḑ ochiĭ, şi peste puţin adormiiŭ.

Pe când dormiam, visam pe Alexandrina care venise la mine, şi aplecând uşor mâna eĭ cea mică pe fruntea mea, mĕ făcu s'auḑ aceleaşĭ vorbe la carĭ cugetasem în cea după urmă óră când am plecat de la dênsa şi mĕ sileam în deşert s'adorm.

Te iubesc, repetă ea. Scapă-mĕ de un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

om pe care nu'l pot suferi. Iubesce-mĕ şi tu dacă vreĭ să mĕ facĭ să trăesc, etc. D'uă dată mĕ deşteptaiŭ şi ceea ce vĕḑuiŭ, ghicesce dacă poţĭ.....

Era ênsă'şĭ ea, Alexandrina!...

Vĕḑênd'o, am tresărit ca dinaintea uneĭ aparițiunĭ.

— D-ta aci! îngânaiŭ eŭ.

— Nu te asceptaĭ să mĕ întâlnescĭ aci; aşa e?

— Fără îndoială domnişóră...

Dar unde m'aflu óre? spune'mĭ, te rog, şi értă-mĕ, mĕ rog, daca...

— Nu te turbura, te afli în grădina amiceĭ mele, la care am venit s'o ieaŭ astă-ḑĭ la noĭ, de óre-ce mâine plecăm la băile din Transilvania. Eram să plec făr'a te maĭ vedea. Nu sciŭ ce rĕŭ 'ţĭ am făcut de n'aĭ maĭ venit la noĭ. Frate-meŭ te-a căutat de câte-va orĭ, dar nu te a găsit p'acasă. Chiar mama m'a întrebat de d-ta. N'am sciut ce să 'ĭ rĕspunḑ. Uă întêmplare m'a făcut să te găsesc aci. Amica mea se îmbracă în camera eĭ ca să mĕ însoţéscă acasă la mine; eŭ 'ĭ am ḑis că pênĕ se va îmbrăca, mĕ duc să iaŭ câte-va prune... Nu sciŭ ce instinct m'a împins spre bolta asta...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Un instinct ca acela care m'a făcut pe mine să 'mĭ aleg aci un loc de repaos, respunseiŭ eŭ.

— A fost uă cértă mare la noĭ a doua ḑi dupĕ ce danţarăm împreună, ḑise Alexandrina.

— Uă cértă! ce fel de cértă? întrebaiŭ eŭ.

— Mama a ţinut de rĕŭ pe pĕcătosul de Ovian pentru că m'a făcut să caḑ; tată-meŭ 'ĭ punea parte; d'aci uă dispută între tata şi mama. Am plâns în tóte ḑilele d'atunci şi pênĕ acum, de óre-ce dacă voiŭ fi condamnată sĕ'mĭ unesc sórtea c'un om ca dênsul, nu'ţĭ garantez că voiŭ trece anul cu viaţă: şi tata ţine mult să mĕ mărite cu dênsul; e numaĭ mama care se opune, maĭ ales dupĕ întêmplarea din séra danţuluĭ... Dar étă amica mea care mĕ caută!... Mĕ duc să nu mĕ găséscă aci... Incă douĕ treĭ cuvinte şi te las. Daca veĭ pleca la Paris, ceea ce sciĭ că se va întîmpla în curênd, adu-ţĭ aminte de mine care te iubesc. Fă totul ca să mĕ scapĭ de un om pe care 'l urĕsc din tótă puterea sufletuluĭ meŭ. Te maĭ rog să 'mĭ scriĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la adresa amicei mele «D-şóra Caterina Valeor, Ploesci.»

Si acum, étă un semn de amintire din partea celei mai sincere amice, adăogă ea dându-mi uă sĕrutare şi dispărând pân'a nu 'mi lăsa timp să respund uă vorbă măcar!

— Etă-te prins de mâini şi de picióre, esclamă amicul lui Viorin rîdĕnd.

— Prins, e chiar cum ḑici, respunse acesta suspinând. Si nu era tocmai faptul în sine care mĕ spăimênta de óre-ce aveam destule esemple în cari s'aŭ vĕḑut fii din popor căsătorindu-se cu fete de aristocraţi, cât era mai cu sémă depărtarea mea de cinci ani din ţéră: cinci ani cari puteaŭ s'aducă mii de schimbări şi de prefaceri, ast-fel ca la întórcerea mea să găsesc resturnat edificiulântêielor ilusiuni ale juneţei mele.

— Si póte în acele prefaceri la cari te aşteptai ai fi găsit şi lupii schimbându-şi năravul din preună cu pĕrul, ḑise amicul lui Viorin.

— Ce vrei să ḑici? întrebă acesta.

Voiŭ să ḑic că séŭ aristocratul d-tale ar fi putut să devie popular, séŭ d-ta, născut şi crescut în principii liberale, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

deviĭ un aristocrat, adoptând principiele aceluia în familia căruia aĭ fi intrat.

— Nu s'a întêmplat nimic din tóte astea.

— Dar putea să se întêmple.

— Eŭ nicĭ uă dată n'aş fi abjurat la principiele mele, maĭ uşor aş fi făcut dintr'ênsul un liberal de cât el din mine un aristocrat.

— Ce vorbă! daca uă cétă de îngerĭ aŭ căḑut din cer şi aŭ locuit iadul, nicĭ un drac nu s'a urcat pên'acum în cer ca să locuéscă paradisul.

— Altă absurditate! crediĭ că tot ce e aristocrat e sinonim cu necuratul?

— Aşa creḑ.

— Si eŭ te credeam maĭ cu judecată, dér vĕḑ că vorbescĭ cu pasiune; pasiunea orbesce, şi nu înţeleg ca aceia carĭ aparţin uneĭ partide politice să persecute pe ceĭ-alţĭ, numaĭ pentru cuvêntul că nu sunt de credinţa lor.

— Şi cum crediĭ că ar putea trăi în armonie douĕ partide opuse una alteia?

Tolerându-se una pe alta, şi căutând fie-care să profite de esperienţele celeĭ-alte, alt-fel, când douĕ partide politice

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

persecută una pe alta, adevĕrul e tot d'auna în pericol.

— 'Mĭ-aĭ dat uă idee: e un frumos subiect pe care 'l voiŭ trata uă dată. Dar urmézĕ-ţĭ istoria, să vedem unde vreĭ s'ajungĭ.

— Să urmez. Am remas, mi se pare, acolo unde Alexandrina venise să realisese presimţimêntul ce 'l am avut maĭ deună-ḑĭ, visul ce'l am visat cu câte-va minute înaintea apariţiuneĭ sale.

— Aci 'ţĭ-aĭ întrerupt şirul istorieĭ.

— Ah! acuma vĕḑ că nu e numaĭ uă istorie acea pe care 'ţĭ o narez, ci ea e amesţecată cu un roman, fiindcă acea ce mĕ privesce personal are forma unuĭ roman, de şi în realitate e uă espunere fidelă a unor întêmplărĭ pe carĭ nu le pot uita dup'atâţia anĭ.

Viorin tăcu un moment.

— Eĭ bine? ḑise amicul sĕŭ.

— Tocmaĭ cugetam la un lucru, respunse Viorin cu un surîs amar.

— La ce cugetaĭ?

— Dupĕ ce se depărtă Alexandrina de lângă mine şi remăseĭ singur, âncêia idee care 'mĭ veni fu acea de a muri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Ce spuĭ! şi n'aĭ făcut'o cu tóte acestea!

— N'am făcut'o, póte că ar fi fost maĭ bine daca o făceam atuncĭ, dar frica de mórte...

— Rĕul cel maĭ mare este frica, ţicea regele Artaban fiuluĭ sĕŭ, întrerupse amicul luĭ Viorin.

— Si cu tóte acestea am observat că ómenii ceĭ maĭ fricoşĭ de mórte, când visésă că mor séŭ că sunt morţĭ, nu se simt cât de puţin afectaţĭ de acest simţimênt al friceĭ, ca în timpul pe când se află deştepţĭ. Óre nu s'ar putea esplica asfel acésta, că spiritul omuluĭ, care remâne singur deştept, pe când corpul dórme, visând mórtea nu se teme de dênsa, de óre-ce se scie că e nemuritor, şi numaĭ materia simte acéstă impresiune, de óre-ce ea scie că este efemeră şi numaĭ pe dênsa o privesce mórtea?

— Étă-ne intraţĭ în labirintul filosofieĭ, şi nicĭ uă Ariadnă care să ne ajute să eşim, ţise amicul luĭ Viorin cu un surîs ironic.

— Eĭ bine, nu mĕ însoţi în ceea ce numescĭ labirint, ci să reluăm istoria nóstră. Am ţis dară că întêia idee ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

'mĭ veni după depărtarea Alexandrineĭ de lângă mine fu acea de a muri. Si ce alt 'mĭ remânea de făcut? cum eram să împac atâtea strigăte ce se deşteptară de uă dată în sufletul meŭ? Datoria mea către bine-făcĕtorul meŭ, strigătul inimeĭ mele care mĕ îmbrâncea către uă fiinţă care 'mĭ da inima sea cu atâta generositate, care 'mĭ declarase că nu putea trăi fără mine şi pe care începusem a o iubi cu uă pasiune nebună, ce speranţă aveam óre că aş fi putut vreuă dată aspira la mâna eĭ! Apoĭ gelosia cea sĕlbatică a unuĭ rival, care şĭ-ar fi resbunat fără îndoélă, nu ḑic cu viaţa mea, ar fi fost puţin lucru acésta, dar cu a eĭ! şi cât de drept judecam eŭ atunceĭ, cum le prevedeam tóte!... Astea şi alte multe împrejurărĭ de felul acestora, împrejurărĭ ce era imposibil d'a trece peste ele, în posiţiunea în care m'aflam eŭ atunceĭ: maĭ adaogă şi depărtarea mea din ţéră pentru cinceĭ anĭ, şi veĭ avea mĕsura disperăriĭ în care mĕ vĕḑuiŭ d'uă dată.

Restul aceleĭ ḑile fatale, şi tótă nóptea ce a urmat după dênsa, nu ţi le pot descrie, de óre-ce nu-mĭ pot da ênsu-mĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

socotéla despre cea ce am simţit, daca s'ar putea numi simţire acea stare de complectă letargiă, de prostraţiune în care m'am aflat. Abia despre ţiuă, un somn, efect al atâtor oboselĭ fisice şi morale, a venit să-mĭ închiţă pleopele pentru un moment.

Nu sciŭ precis cât timp am adormit, dar cea ce sciŭ este că de uă dată fuiŭ deşteptat de sgomotul unor clopote de caĭ de postă, însoţit de chiote de surugiĭ şi de plesnirea bicelor cari stimulaŭ caiĭ pe fuga. Alergaiŭ îndată la feréstră, şi vĕţuiŭ atunci uă trăsură de drum care lua cu sine familia luĭ G***, din preună cu tesaurul meŭ, urmând calea care ducea spre otarele ţĕreĭ. Alexandrina era dinainte cu fratele eĭ. Ea se afla aşeţată despre partea mea. Trecênd pe dinaintea ferestreĭ mele 'şĭ aruncă ochiĭ către mine, şi nu 'ĭ maĭ luă pênĕ s'a făcut nevĕţută. Un vĕl de întristare profundă acoperea facia eĭ fragetă şi dulce. Sĕrmana copilă, dac'ar fi sciut ea!...

Viorin scóse un gemĕt dureros apoĭ, urmă ĕră:

— În fine se duse! ţiseĭ eŭ; Dumneţeŭ s'o apere de or ce rele! Abia pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nunţaĭ acéstă urare intimă, când uă altă trăsură se auḑi trecênd şi urmând aceaşĭ cale ca cea d'âuteiŭ.

Era Ovian care însoţea familia luĭ G*** la băile din Transilvania. Când mĕ vĕḑu la feréstră unde remăsesem pironit, 'mĭ adresă un surîs batjocoritor, în care mĕ făcu să vĕḑ triumful sĕŭ. Un fer ars pĕtrunse inima mea; un strigăt de resbunare resună în sufletul meŭ; ochiĭ 'mĭ ardeaŭ de focul turbăriĭ şi 'mĭ simţiĭ unghiile înfipte în carnea mea, par'că ar fi vrut să o sfâşie.

D'uă dată 'mĭ veni ideia să plec d'acolo, sĕ mĕ întorc în capitală... Ce eram să maĭ fac aci, singur de tot! Astă otărâre o puseĭ îndată în lucrare. Găsiŭ uă trăsură care mĕ conduse pênĕ în Ploescĭ; a doa-ḑi mĕ puseĭ în deligenţă şi în séra acea sosiŭ în Bucurescĭ.

Maĭ aveam încă uă lună aprópe pênĕ la redeschiderea claselor. Acéstă lună am întrebuinţat'o repetind tóte lecţiunile mele trecute şi acelea ale anuluĭ viitor, pentru ca să pot trece un esamen şi să 'mĭ iaŭ bacalaureatul. Ceea ce 'mĭ reuşi pe deplin.

Dupĕ succesul meŭ, fuĭ chemat de mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nistrul instrucţiuneĭ publice la ministerul sĕŭ. Acesta era, precum 'ţĭ am spus, protectorul meŭ. Vĕḑĕndu-mĕ, mĕ felicită pentru esamenul ce 'l trecusem şi 'mĭ făcu cunoscut că m'a trecut între bursieriĭ Statuluĭ pentru a-mĭ complecta studiele la Paris pe timp de cincĭ anĭ.

Nu găsesc destule cuvinte ca să 'ţĭ descriŭ cu câtă părintéscă îngrijire, cu cât interes bine-voitor 'mĭ-a recomandat de doĕ treĭ orĭ să mĕ silesc la învĕţătură, se mĕ feresc de adunarea celor ce m'ar pune pe căĭ rele, să n'ascult îndemnurile inimeĭ înainte d'a-mĭ lumina spiritul de ajuns, ca să pot cunósce lumea maĭ de aprópe, care este sciinţa cea maĭ grea şi cea maĭ neapĕrată pentru ca să fie cine-va ferit de multe decepţiunĭ.

'Ĭ mulţumiĭ pentru tóte acestea, şi 'l încredinţaĭ că recunoscinţa ce a sădit'o în sufletu meŭ va dura pênĕ la cea din urmă bătaiă a inimeĭ mele.

Cincĭ ḑile în urmă, vaporul de la Giurgiu mĕ ducea la Viena unde m'am oprit uă ḑi, şi a doua-ḑi luaĭ calea ferată pentru Paris.

D-ta care aĭ vĕḑut Parisul, de óre-ce aĭ stat maĭ mulţĭ anĭ acolo, n'aĭ nevoiă să ţi'l descriŭ. Îl sciĭ, şi ceĭ maĭ multĭ dintre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Românii, cari fac parte din inteligența țĕreĭ, îl sciŭ, de óre-ce el e centru lor de predilecțiune, unde se duc să se lumineze, să petrécă, să 'şĭ verse aurul şi câte uădată şi sângele pentru aceea ce a devenit, a doua lor patriă în inima lor.

Trecu maĭ bine de uă lună de la venirea mea acolo, când, într'uă diminéță, un june Român, care venea şi el pentru studiĭ, întâlnindu-mĕ din întîmplare tocmaĭ în pórta otelului unde şedém, se apropiă de mine, 'mĭ dă cunoştință, apoĭ scóse uă scrisóre din posunarul sĕŭ, 'mĭ-o întinse ḑicêndu-mĭ:

— E de la amicul d-tale, d. G***, te am căutat de uă sĕptĕmână, dar nimenĭ n'a sciut să'mĭ spuiă unde şeḑĭ.

— Este adevĕrat că nu scie nimenĭ, de óre-ce nu mĕ duc de cât la şcólă, şi nu priimesc pe nimenĭ la mine, respunseĭ eŭ. Cu tóte acestea strânseĭ de mână pe mesagerul meŭ şi-ĭ mulțumiŭ pentru misiunea sa.

Dupĕ ce ne despărțirăm, mĕ suiiŭ în camera mea ca sĕ citesc acea scrisóre, care nu mi se părea a fi de la amicul meŭ.

Deschiḑênd'o m'am încredințat că nu mĕ încelasem. Scrisórea era scrisă de A-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

lexandrina, judecând după semnătura ei.

Etă ce-mi scriea mâna sa, care se vedea adesea întreruptă de emoţiunea ce o simţise scriindu-mi:

«Amicul meŭ,

»Am asceptat ḑile şi săptămâni să »primesc două rânduri din parte-ţi, după »cum te rugasem, dar asteptarea mea »fu deşértă. Nebuna! am creḑut un mo»ment că desvelindu-ţi inima mea a-şi fi »găsit uă mână generósă care să verse »balsamul consolaţiunii într'ênsa. Nimic. »Răcéla, indiferenţa, nepăsarea cea mai »mare, étă ce am întîmpinat din partea »aceluia care a auḑit din gura mea cu»vêntul «te iubesc», cuvênt pe care 'l »am pronunţat pentru întêia óră în »viaţa mea şi pe care nimeni altul nu'l »va mai auḑi din gura mea! Nu mă voiŭ »cerca să'ţi inspir prin vorbe un sentiment »pe care inima ţi 'l respinge; în casul a»cesta am fost ca uă umbră care a vrut »să urmeze după cel ce fugea de dênsa. Nu »'ţi fac nici uă mustrare, amorul nu se »impune nici uă dată, asta o sciŭ, şi d-ta »o sciĭ mai mult de cât mine. Permite-mi »însă a mă adresa la un amic de óre-ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»acesta e singurul refugiŭ care mĭ rămâ-
»ne în starea de părăsire în care mĕ aflu.

»Da, sunt părăsită de toţĭ, sunt ca ŭă
»streină în mijlocul familieĭ mele şi al
»întinselor cunoscinţe ce am. Nicĭ unul nu
»cutézĕ să combată voinţa nestremutată
»a tatăluĭ meŭ, care stărue cu orĭ-ce preţ
»să mĕ unéscă cu o persónă aşa de urâció-
»să pentru mine. Mama e singura care mĕ
»susţine, dar ce póte face ea înaintea uneĭ
»voinţe de fer!

«Pènă maĭ de-ună-ḑĭ mĕ legănam în
»ilusiunile mele că cuceritorul meŭ va
»pleca maĭ întêiŭ în Belgia spre a 'şĭ ter-
»mina studiele acolo, şi tocmaĭ după întór-
»cerea sa se va face unirea mea cu dênsul.
»Cinci anĭ! cugetam eŭ, dar e maĭ mult
»de cât trebuea pentru ca să sper ŭă schim-
»bare, ŭă prefacere în starea lucrurilor,
»care să se întórcă în favórea mea! Nimic
»din tóte astea! El nu va pleca, nu maĭ
»voesce să plece, şi vênḑarea sângeluĭ meŭ
»s'a fixat de aḑĭ în doŭĕ sĕptĕmâni!

»Am ḑis vênḑarea sângeluĭ meŭ, de óre-
»ce sunt otărîtă ca numaĭ mórtă să mĕ
»daŭ în mâna luĭ. Acésta am repetit'o de
»maĭ multe orĭ înaintea părinţilor meĭ, dar
»n'am întîmpinat de cât lacreme din par-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»tea mameĭ mele şi ameninţărĭ din partea »tatăluĭ meŭ, care abuséză aşa de mult de »autoritatea sa părintéscă, încât privesce »pe copii luĭ maĭ supuşĭ capricielor séle de »cât ar privi Dumneḑeŭ pe ómenĭ, creatu»rele séle, cărora cu tóte acestea le a lăsat »liberul arbitru şi responsabilitatea fapte»lor lor.

»Scriindu-ţĭ acestea tóte, sciŭ că nu poţĭ »face nimic ca să aducĭ uă îndreptare ursi»teĭ, care m'aştéptă, dar inima mea debor»déză, şi viaţa care mi se scurge dintr'ênsa »aş voi să lungéscă p'a aceluia pentru care »o consacrasem.»

»*Alexandrina.*»

Scutesce-mĕ de a-ţĭ spune disperarea în care m'a pus citirea acesteĭ triste scrisorĭ. Vocabularul meŭ secase tóte espresiunile dureróse înainte d'a seca ursita mea tóte miḑlócele inventate de dênsa spre a mĕ tortura.

Îndată ce mĕ simţiĭ puţin maĭ linistit, mĕ grăbiĭ să respunḑ câte-va rânduri aceleĭ nefericite copile cercând a o consola, daca se póte consola cine-va cu vorba!

Cu tóte acestea 'ĭ scriseĭ să nu resiste

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

la căsătoria ce-ĭ impunea cu atâta nestrămutată otărâre părintele eĭ; resistenţa celuĭ slab în contra celuĭ tare e tot d'auna vătemătóre celuĭ d'întêiŭ, 'ĭ scriam eŭ; ar fi dară maĭ înţelept să cedezĭ voinţeĭ părintescĭ, şi uă dată măritată, nimenĭ nu te póte opri să găsescĭ un pretext óre-care şi să te desparţĭ de acela cu care nu te simţĭ în stare de a putea vieţui. Atuncĭ veĭ fi liberă pe voinţa d-tale şi 'ţĭ veĭ alege sociul ce 'ţĭ ar coveni maĭ bine.

Astea şi alte asemenĭ învĕţăminte 'ĭ dam, voind s'o feresc de vre un act disperat, care i ar fi costat viaţa.

Am încheiat acea scrisóre scrisă pe câte patru pagine cu litere mĕrunte, promiţêndu'ĭ că în vacanţele viitóre voiŭ veni la Bucurescĭ s'o vĕd şi s'o încredinţez despre tótă afecţiunea ce o simţeam pentru dênsa. 'I am dat adresa mea şi am trimis scrisórea la poste.

Séra veni cu uă plóiă torenţială care mĕ opri d'a eşi din casă. Eşeam rar fără vre uă afacere, dar în séra acea simţeam nevoiă d'a căuta, daca nu uitarea, cer puţin distracţiunea cugetelor negre carĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se înmulţeaŭ ca nisce fantasme sinistre în mintea mea.

Mii de ideĭ contraḑicĕtóre se combăteaŭ în spiritul meŭ. 'Mĭ închipuiam positiunea cea tristă a aceleĭ fiinţe angelice prin frumuseţea eĭ, dar aşa de nefericită prin legile sociale şi prin rutina unor deprinderĭ ruginite şi cu atât maĭ fatale, cu cât se depărtéză de legile natureĭ; apoĭ făcênd ŭă comparaţiune între viaţa ce şĭ-a creat omul, care pretinde că e civilisat, cu viaţa celor după urmă animale, vedeam cu durere că acestе din urmă sunt mult maĭ fericite de cât omul care se ḑice suveranul lor. Nu sunt un savant, póte că voiŭ deveni cu timpul daca 'mĭ voiŭ da silinţele, să ajung acolo, dar mi se pare că noĭ ómeniĭ părăsind miḑlocul, în care ne a lăsat natura să trăim, spre a ne crea un alt miḑloc la care ne atrage instinctul vocaţiuniĭ nóstre, care este dorinţa de a ne civilisa, de a ne perfecţiona, din acel moment ne am rĕtăcit calea şi ne învêrtim într'un cerc viţios din care nu maĭ putem eşi. Si acésta nu o ḑic pentru că aş preferi să remânem în starea cea brută în care se află cele-alte ani-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

male, cari nu trăesc de cât pentru a mânca şi bea şi a se iubi, dar o ḑic pentru-că ne am creat atâtea necesităţi, ce se înmulţesc pe fie-care ḑi, încât traiul nostru devine din ce în ce maĭ dificil, şi chiar scopul ce ne am propus de a ne consacra studiuluĭ şi a ne lumina din ce în ce maĭ mult pentru ca să descoperim adevĕrul pentru care aŭ luptat şi luptă generaţiunile de secolĭ, acest scop e fórte puţin atins, de óre-ce necesităţile nóstre materiale şi óre-cari consideraţiunĭ morale ne absorb timpul cel maĭ preţios şi secuestréză cea maĭ mare parte a labóreĭ nóstre. Dar nu ţinea sémă de vorbele mele, ţĭ-am spus că nu sunt un savant, nu fac de cât să esprim ceea ce simţ fără regulă, fără sistemă, fără ordinea cerută de sciinţă.

'Ţĭ-am spus că-mĭ închipuiam posiţiunea aceleĭ biete copile către mine şi a mea către dênsa. Ce ar fi maĭ natural, maĭ logic, maĭ drept, maĭ mântuitor pentru dênsa, ca şi pentru mine, de cât a se permite unirea a douĕ inime cari păreaŭ născute una pentru alta! Care era diferinţa convenţională între noĭ? Ea, fiica unuĭ aristocrat, eŭ fiul unuĭ burges, dar care, prin in-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ligenţa sa, prin capacitatea ce eraŭ să-ĭ dea într'uă ţi studiele séle, era s'ajungă la trepte înalte, egale cu acelea pe cari le a străbătut părintele eĭ, póte cu maĭ puţin drept. Altă diferinţă nu găseam, de óre-ce ea era tênără de şépte-spre-ţece anĭ, şi eŭ d'abia împlinisem al douĕ-ţecilea an al etăţiĭ mele; ea era frumósă ca un înger, şi eŭ nu eram aşa de respingĕtor, de óre-ce am putut să-ĭ plac aşa de mult; ea era instruită, şi eŭ nu eram un prost. Cât despre ceea ce privesce garanţia despre fericirea ce ar fi fost în drept s'o pretinţă de la sociul eĭ, eŭ l' aş fi dat'o maĭ mult de cât un om a cărui gelosiă brutală ar fi făcut din convieţuirea luĭ cu dênsa un adevĕrat infern.

Şi ţic acésta pentru că timpul m'a justificat îndestul, oh! prea îndestul póte prin ceea ce s'a întêmplat, nu mult dupĕ primirea âncĕieĭ mele scrisorĭ.

Acea nefericită scrisóre, dupĕ cum Alexandrina m'a informat în urmă, a căḑut în mâinele acelui Otelo, care n'avea de cât numaĭ instinctul sĕlbatic al nobiluluĭ Maur, făr' a avea şi înalţimea caracteruluĭ sĕŭ. Căḑênd dară scrisórea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mea în mâinele acelui păcătos, el nu ḑise nimic de uă cam dată, dar în séra acea el se întórse mai târḑiŭ la nefericita copilă, pe când scia că părinţii eĭ nu eraŭ acasă.

Camera pe care o ocupa ea era în planul de jos, cu uă feréstră care da în curte şi alta în grădină. Era tocmaĭ în momentul când ea 'şĭ făcea ruga de séră înaintea icóneĭ Fecióreĭ, ca să se culce. Uă singură veghetóre lumina camera cu uă lumină palidă care întrecea puţin pe a luneĭ care pĕtrundea prin feréstra despre curte. De uă dată uşa eĭ se deschise fără sgomot şi o făcu să tresară la vederea luĭ Ovian, la care nu s'aştepta câtuşĭ de puţin. Ovian, cu faţa îngălbenită, cu ochiĭ roşiţĭ de turbare, cu pĕrul în desordine, înaintă spre dênsa cu uă chârtie în mână. Ar fi ḑis cine-va pe Edgardo care venea să întrebe daca contractul de căsătorie, pe care i 'l arĕta el era într'adevĕr subscris de mâna eĭ.

— D-tale 'ţĭ scrie frumuseţile astea rivalul meŭ? o întrebă el puind sub ochiĭ copileĭ chârtia acusătóre.

— N'am să daŭ cont nimenuĭ, respunse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

fata retrăgêndu-se dinaintea acelui om periculos.

— Vom vedea dacă aĭ să 'mĭ daĭ mie cont saŭ nu, ḑise Ovian făcênd doĭ paşĭ spre dênsa pe când ea s'apropia de feréstra despre curte, care era încă deschisă.

— Ce vreĭ cu mine? şi maĭ ales cum cutezĭ să viĭ să 'mĭ turburĭ liniştea, pe când sciĭ că nu te pot suferi, că nu te voiŭ de sociŭ şi că prin urmare nu voiŭ fi a ta nicĭ uă dată? ḑise ea.

— Prea bine, daca nu vreĭ să fiĭ a mea, nu veĭ fi nicĭ a altuia. Oh! nu! să 'ţĭ «ésă din minte una ca asta! Nu veĭ fi a mea, ḑicĭ! fiind-că creḑĭ că ticălosul acela, care te-a scos din minţĭ, are să viă şi te-aĭ vorbit cu el ca să te fure de la părinţĭ, să vĕ duceţĭ la Paris să vĕ cununaţĭ acolo şi apoĭ să rîdeţĭ amêndoĭ bătêndu-vĕ joc de mine, dar nu va fi ast-fel; mĕ jur că nu va fi precum creḑĭ» de óre-ce am venit otărît să puiŭ un capăt suferinţelor mele, chinurilor ce m'aĭ făcut să îndur de când te-am cunoscut şi pênĕ în momentul în care 'ţĭ vorbesc.

— Vreĭ să mĕ laşĭ în pace, saŭ vreĭ să mĕ facĭ să strig ómeniĭ din curte, şi atunci...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Ea nu putu termina frasa ce o începuse, când se vĕḑu d'uă dată apucată de gât de amêndouĕ mâinele aceleĭ fiare sĕlbatice care năvălise asupra eĭ ca s'o sugrume! Orĭ-ce fel de cercare d'a se apĕra ar fi fost deşértă din partea nefericiteĭ victime, daca uă împrejurare favorabilă nu venea s'o scape.

Étă cum s'a întîmplat acésta: pe când se lupta, unul ca să îndeplinéscă actul cel maĭ neomenos şi barbar, cel-alt ca să resiste, lampa, care se afla pe uă mĕsuţă de lângă feréstră, căḑênd pe jos a aprins perdéua ferestreĭ care fiind de gaz, a luat foc îndată şi flacăra eşind pe feréstă şi fiind vĕḑută de unĭĭ din servitorĭ, eĭ alergară spre locul unde ardea ca s'aducă ajutorul lor. Ovian, vĕḑêndu-se astfel surpins de aceĭ martorĭ neasceptaţĭ, părăsi îndată prada sa şi cercă să fugă pe uşe, dar el fu apucat de douĕ braţe vânjóse şi ţinut în loc.

— Nu 'l lăsaţĭ să scape! strigă atuncĭ copila cu uă voce întretăiată de durere şi de spaima ce o simţise.

Puţine minute dup' acésta sosiră şi părinţiĭ feteĭ, carĭ aflând cele petrecute şi vrênd să céră cont de la autorul acesteĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nelegiuirĭ, veni fiul lor să le spuiă să nu'l maĭ caute în deşert, de óre-ce el. fugise maĭ înainte. Adevĕrul însă era că fratele Alexandrineĭ, care apucase de la uşă pe acel nelegiuit, când se informă despre infama luĭ purtare, 'ĭ dete în mână un revolver, ţicêndu'ĭ că tot ce 'ĭ remânea de făcut pentru a scăpa onórea familieĭ sale, dacă nu voia să fie condamnat ca cel maĭ de rând puşcăriaş, era de a pune termin ţilelor luĭ înainte d'a i se infera fruntea cu stigmatul celuĭ maĭ mişel din asasinĭ. Cea ce o şi făcu, fiind-că chiar în nóptea acea se duse la şosea, se perdu într'un tufiş din dosul bufetuluĭ, şi aflându-se încă sub întipărirea infamieĭ ce era s'o comită, 'şĭ dete mórtea singur făr' a maĭ sta la cumpĕnă.

După aflarea acestor evenimente, trecuseră aprópe doĕ luní fără să maĭ primesc nicĭ uă scrisóre din Bucurescĭ care să mĕ înscliinţeze despre cum era şi ce făcea biata copilă, de şi înţelegeam óre-cum neputinţa eĭ d'a 'mĭ scrie.

Fratele eĭ, care nu fusese nicĭ uă dată pus în confidenţele nóstre, cel puţin într'un mod direct, se ţinea într'uă reservă care era uşor de înţeles: el iubea fórte

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mult pe sorĕ-sa, dar nu 'ĭ venea nicĭ să tolereze nicĭ să împedice uă pasiune care era departe d'a cere sancţiunea părinţilor luĭ.

Intr'uă diminéţă, factorul postal 'mĭ aduce uă scrisóre; ea era de la Ploescĭ. Nu înţelegeam cine putea să 'mĭ scriă din acel oraş, de óre-ce nu 'mĭ aduceam aminte să fi avut cea maĭ mică cunoscinţă în acea localitate.

Deschiseiŭ scrisórea şi 'mĭ aruncaĭ ochiĭ maĭ întêiŭ asupra semnăturei; era amica Alexandrineĭ care 'mĭ scria.

Ea 'mĭ făcea cunoscut că amica eĭ zăcuse timp de doĕ luni aprópe, în urma celor ce i s'aŭ întêmplat: că acum se afla óre-cum maĭ bine, dar că medicii din Bucurescĭ eraŭ de părere că numaĭ aerul de la munte saŭ maĭ bine cel de mare şi uă cură de zer ar putea să întêmpine dispositiunea phtisică ce se declarase într'ênsa. Ast-fel fiind lucrul, părinţii eĭ ascepta reîntórcerea vereĭ, care nu era depărtată spre a duce pe fată la Neapole saŭ la Nizza. Ḑioa plecăriĭ şi locul ales pentru cura cerută era să mi se anunţe îndată ce se vor fixa.

Noutatea asta fu ca un trăsnet pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mine. Sermana copilă se afla dară în asemenea pericol din care numaĭ uă minune cerească póte scăpa pe cine-va! Si când cugetam că eŭ fusesém causa acestor nefericirĭ, uă causă involuntară, este adevĕrat, dar care nu mĕ făcea maĭ puţin să sufer şi să simţ uă remuşcare amară în sufletul meŭ!

— Cine séméně vênt, culege furtună, ḑise amicul luĭ Viorin.

— O sciŭ acésta, dar nu se aplică la mine dupĕ uă bună dreptate, de óre-ce în tótă împrejurarea asta am fost maĭ mult pasiv, fórte pasiv chiar, respunse Viorin, ḑi maĭ bine că uă lege fatală guvernă adesea pe biata omenire, de óre-ce ea face din păcătoşĭ nisce fiinţe nefericite şi din virtuoşĭ nisce martirĭ.

— Aĭ uă filosofie tristă, cu tóte că eştĭ de uă natură veselă.

— M'aĭ vĕḑut de câteva orĭ vesel în viaţa mea, dar acésta a fost uă escepţiune; ce veselie póte avea un om care a îndurat atâtea suferinţe, atâte decepţiunĭ ca mine! Dar te scutesc de auḑirea Odiseeĭ mele; că curioşiĭ d'a cunósce trecutul meŭ vor găsi după mórtea mea tóte peripeţiele prin cari am trecut. Ele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ar servi de subiect pentru un roman destul de interesant acelora carĭ sciŭ să scrie în acéstă ramură a literatureĭ. 'Ţĭ recomand acésta ca la un poet ce 'şĭ cunósce óre-cum meseria.

— Bine, vom vedea, daca voiŭ trăi pân'atuncĭ. De uă cam dată urméză-ţĭ naraţiunea, de óre-ce mĕ interesez să 'ĭ aflu desnodămêntul.

— Ea va fi scurtă d'aci înainte, respunse Viorin, fiind-că ne apropiăm de finele eĭ.

Era pe la mĭdlocul luĭ Aprilie, când primiiŭ uă altă scrisóre scrisă de aceaşĭ mână ca cea precedentă. Amica Alexandrineĭ 'mĭ scriea astă dată că famila d-luĭ G**, se pregătea să plece pentru Neapole la finele aceleĭ lune; dar acéstă familie era să fie numaĭ mama şi cu fie-sa, de óre-ce bĕtrânul G**, se afla încă reţinut în Bucurescĭ de afacerĭ importante pe carĭ nu le putea părăsi de uă cam dacă înaintea luneĭ luĭ Maiŭ, şi atuncĭ nu se scia de sigur daca interesele caseĭ i ar fi permis a se absenta pentru un timp maĭ îndelungat, de óre-ce Alexandrina era să petrécă în Neapole un an şi póte şi maĭ mult, ear cât pentru fratele eĭ, 'ĭ era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

asemenea cu neputinţă a 'şĭ părăsi scóla maĭ ales că în anul acela spera să 'şĭ iea bacalaureatul ca să se ducă apoĭ în streinătate să 'şĭ ia uă specialitate.

Alexandrina mĕ ruga prin amica eĭ să 'ĭ scriŭ des la Neapole, de unde 'mĭ trimise adresa eĭ, şi că ar fi ţinut prea mult să mĕ maĭ vaḑă uă dată înainte de... Frasa era întreruptă aci; nu sciam la ce s'atribuiŭ acéstă întrerupere; să fi fost óre pentru că chiar aci era capĕtul chărtieĭ şi nu maĭ fusese loc pentru cel maĭ mic adaos? lucrul 'mi se părea fórte natural şi destul de simplu, dar uă ideă fatală 'mĭ trecu prin minte: să nu fi vrut óre să înţelégă înainte d'a muri? se afla dară aşa de rĕŭ compromisă viaţa nefericiteĭ fiinţe? saŭ póte că a înţeles înainte d'a pleca? Dar atunci de ce să nu se esplice ca să nu mĕ lase într'uă îndoiélă aşa de sfăşietóre ca aceea în care m'aflasem.

Maĭ aveam câte-va luni pênĕ la vacanţă; acest interval mi se păru uă eternitate. Aş fi putut să m'absentez chiar de atunci pentru vre-uă doue saŭ treĭ sĕptĕmânĭ, dar miḑlócele mele se aflaŭ aşa de restrânse în momentul acela, pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

tru ca să întreprind uă călătorie până la Neapole, încât a trebuit s'amân plecarea mea până să pot strânge din economiele ce aş fi putut face, uă sumă care să-mi ajungă pentru scopul ce 'l aveam.

În fine sosi şi timpul vacanţelor. Ţilele începuseră a se mai recori, ceea ce mă încuragia şi mai mult să fac acest drum, afară de neajunsul banilor care m'a făcut să-mi încreţesc fruntea numărându'i.

Am lăsat dară să mai trécă vre uă câteva ţile, în care timp să pot închipui vre un miţloc ca să indestulez acest neajuns.

Amânarea mea a fost favorabilă, de óre-ce nu trecură cinci ţile, când primiŭ de la postă un plic la adresa mea. Îl deschiseï c'un fel de presimţimênt plăcut — 'mi aduc aminte fórte bine — şi citiŭ următórele rânduri:

«*Tinere*,

»Nu e réŭ ca în timpul vacanţelor să »visitezi şi alte câteva oraşe însemnate, »din statele dupé împrejurul Franciei. »Veï avea ocasiunea să cunoscï şi mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»bine lumea civilisată din Europa, să »studiesĭ moravurile diferitelor popóre, »să-ţĭ înavuţeştĭ mintea cu variate cu»noscinţe şi să comparĭ gradul de cultură »ce esistă între ţĕrile ce veĭ putea vi»sita.

«Bancherul la care te veĭ duce cu »scrisórea ce o alătur pe lîngă acésta, »'ţĭ va numĕra uă miă dotĕ-sute francĭ. »Fă óre-care economiă ca să-ţĭ ajungă »acéstă sumă pênĕ la întórcere, şi apoĭ »reîncepe'ţĭ cursurile cu tótă inima ca »pên'acum.»

— E de prisos să-ţĭ spuiŭ semnătura care încheia acéstă scrisóre.

— Era a Provedinţeĭ d-taĭe, întrerupse amicul luĭ Viorin.

— Primesc numirea ce i-aĭ dat, de óre-ce fără acéstă providenţă n'aş fi putut întreprinde călĕtoria pe care o proiectasem şi la care ţineam aşa mult. Dar, pe lîngă bucuria ce m'a făcut să simţ cu trimiterea aceleĭ sume neasceptate, stam şi cugetam în sine-mĭ la seriósa îngrijire ce avea pentru mine acel suflet măreţ şi generos, care se silea cu tot dinadinsul şi întrebuinţa tóte miĵlócele ca să facă din mine un om dupĕ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

chipul şi aseměnarea idealului ce-şĭ închipuise.

Dupĕ vre uă ḑece ḑile sosiĭ în Neapole; m'aşeḑaĭ într'un otel de a doua mână, şi mĕ duseĭ apoĭ să caut locuinţa Alexandrineĭ, dupĕ adresa ce mĭ-o trimisese maĭ înainte.

Acea locuinţă era uă casă modestă situată chiar pe pólele Vezuviului. Douĕ camere simplu mobilate cu cele trebuincióse, uă bucătărie care servea şi de cameră a servitóreĭ, eraŭ lăsate la dispoziţia d-neĭ G** şi a fiiceĭ sale; restul, care se compunea de alte treĭ camere cu uă intrare separată eraŭ locuite de proprietarul caseĭ, un om mator de un caracter voios şi plăcut care avea uă soţiă şi şése fete, una maĭ mică de cât alta. La spatele caseĭ se afla uă viişóră ale căriĭ viţe pline de struguriĭ eraŭ legate de câţĭ-va pomĭ de portocalĭ saŭ de naramze. În facia caseĭ, care-şĭ avea vederea spre mare, era uă mică grădină de florĭ, din cele maĭ alese, pe cari le cultiva cu multă pasiune proprietărésa, uă femeă încă tênără şi cu uă fisionomiă atrăgĕtóre. Niciĭ unul din eĭ nu cunoscea altă limbă de cât acea pe care o vorbeaŭ, dar pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

care eŭ nu o sciam spre a mĕ putea înţelege cu dênşiĭ când veniĭ să întreb de locatariĭ lor. Tot ce putuĭ ḑice fu maĭ âintêiŭ numele lor.

— Giacomo Fereseti? întrebaiŭ eŭ.

— Si, signore, respunse proprietarul.

Apoĭ pronunţaĭ numele familiei pe care o căutam.

— Sono là, dentro, ḑise el.

Atunciĭ urmaĭ dupĕ dênsul care voia să mĕ conducă lêngă persónele ce venisem a le visita. El bătu la uă uşă, auḑiiŭ uă voce care strigă din întru să intre, uşa fu deschisă şi mĕ vĕḑuiŭ în faţa d-neĭ G**, care făcu ochiĭ marĭ ca să mĕ cunóscă.

— M'aĭ uitat, dómna mea, ḑiseiŭ eŭ vĕḑênd mirarea cu care mĕ privea acea damă, care părea că nu mĕ maĭ vĕḑuse pên'atunciĭ.

— D. Viorin! esclamă ea d'uă dată. Intr'adevĕr că nu te maĭ cunosceam, saŭ ca să ḑic maĭ bine, nu m'asteptam să te vĕḑ aci.

— Niciĭ eŭ nu credeam să vĕ găsesc într'acest loc, minţiĭ eŭ, dar profitând de timpul vacanţelor, am vrut să vĕḑ uă parte din frumósa Italie, care era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

visul meŭ maĭ demult, şi fiind unul din amiciĭ meĭ, pe care 'l întêlniĭ astă-ḑĭ p'aci din întîmplare, mĭ-a făcut cunoscut că v'aflaţĭ maĭ de mult aşeḑaţĭ într'acest oraş, n'am putut să mĕ opresc de-a veni să vĕ visitez.

— Bine aĭ venit şi bine aĭ făcut viind la noĭ, ḑise d-na G***. Seḑĭ, d-le Viorin, adăogă ea; mĕ duc să înscliinţez pe Alexandrina despre venirea d-tale... dar ét'o că vine singură!

Fantasma uneĭ fiinţe omenescĭ se înfăţişă atuncĭ înaintea ochilor meĭ! Închipuiesce-ţĭ ŭn schelet îmbrăcat într'uă pele galbenă ca de mort, cu nisce buze subţirĭ şi vinete, cu ochiĭ în fundul capuluĭ, a căror lumină amorţită abia lucea, ca resfrângerea uneĭ raḑe maĭ stinse pe uă sticlă puţin transparentă, şi 'ţĭ veĭ face uă mică idee despre starea în care am găsit acea copilă, aşa de frumósă, aşa fragetă, aşa de plină de viaţă şi de fericire altă dată!

Ea mĕ salută cu un aer trist şi întinḑêndu-mĭ uă mână uscată în aparenţă dar umedă de uă sudóre rece:

— Nu ne aĭ uitat de tot, d-le Viorin,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ţise ea înfăşurând acéstă mică mustrare cu vĕlul unei vocĭ abia auţite.

— Nu v'am uitat nicĭ uă dată, d-şóră, respunseiŭ eŭ, şi probă, étă-mĕ înaintea d-vóstră.

— Să mergem, mamă, în grădină, e maĭ mult aer acolo, ţise ea atuncĭ.

— E sóre în grădină, fata mea, dar daca ne-ar da voie proprietarul, să ne ducem maĭ bine în vie, unde vom găsi maĭ multă umbră, respunse mama eĭ.

— M'aş duce eŭ să'l rog, ţiseiŭ eŭ, dar nu cunosc limba...

— Nicĭ eŭ nu o cunosc, respunse d-na G*$_{*}^{*}$; când voiŭ să mĕ înţeleg cu dênşiĭ saŭ cu femea care mĕ servă, o fac tot prin fiiă-mea.

— Lăsaţĭ că mĕ duc eŭ, ţise ea îndreptându-se spre uşă.

— Maĭ cunoscĭ pe Alexandrina? mĕ întrebă d-na G*$_{*}^{*}$, după ce eşi fiiă-sa din casă.

— Sĕ sperăm că se va îndrepta, d-na mea; nu trebue să vĕ faceţĭ inimă rea: s'aŭ vĕzut multe casurĭ asemenea la început fórte alarmante, dar carĭ s'aŭ întors spre bine printr'uă reacţiune, singura asceptată ca să 'şĭ dea efectul cel dorit.

— Asta n'o maĭ sper nicĭ uă dată,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

respunse deplânsa mamă lăsând să 'i curgă doe lacreme mari din ochii ei. Nu mai sper nici uă dată să vĕd biata mea copilă întrematĕ, adăogă ea clătind din cap: vermele care o róde, de a lăsat'o numai pele şi óse cum o vedi, nu e dintr'aceia care s'ar putea distruge cu medicamente: când ar fi aşa, s'ar fi vĕdut măcar uă mică schimbare în starea sănĕtăţei sale, căci étă şépte luni de când ne aflăm aci, la aer curat: d'uă parte munte de alta marea, doi medici, cei mai însemnaţi vin adesea şi 'şi bat capul cercând tóte miĺlócele putincióse ca să puiă uă stavilă acestui rĕu care înaintéză cu paşi repedi, dar tótă arta lor şi tóte cercările ce fac cad înaintea voinţei aceluia care a otărît cu dinadinsul să smulgă acéstă flóre de pe pământ, să răpéscă acéstă mângâere din inima unei mame care va rĕmânea nemângâiată; şi duiósa mamă începu éră să verse lacreme, pe cari nu le putea opri.

In acel moment, Alexandrina se întórse cu respunsul proprietarului că putem să intrăm în via lui.

D-na G**, 'şi întórse faţa prefăcêndu-se a căuta ceva; ea vru prin acésta

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să 'şĭ ascundă larecremele de fiiă-sa, dar ele nu scăpară din vederea feteĭ.

— Mergem, mamă? o întrebă Alexandrina.

— Duceţi-vĕ înainte, că viŭ şi eŭ îndată, respunse d-na G**.

Pe când ne îndreptam spre viă:

— Biata mamă, se ferea de mine să nu o vĕd plângênd! ḑise Alexandrina.

— A plâns? n'am observat acésta, ḑiseĭ eŭ.

— Si d-ta vreĭ să m'amăgescĭ! respunse ea; dar eŭ nu m'amăgesc; şi pentru ce să voesc a m'amăgi óre! nu simţ eŭ că din ḑi în ḑi mĕ sting? Aşa am fost cum mĕ vedĭ acum? Acéstă deosebire mare credĭ că 'mĭ a scăpat neobservată? Credĭ că sunt aşa de naivă încât să m'ascept la întórcerea vieţeĭ mele, după ce a pus uă distanţă aşa de mare între dênsa şi mine? Oh! nu mĕ crede ast-fel, de óre-ce nimenĭ nu mĕ póte scóte din siguranţa în care m'aflu că voiŭ muri cât de curênd, póte înainte de a trece tómna asta. De uă dată cu căderea frunḑelor, daca veĭ maĭ fi p'aci, veĭ numĕra cea dupĕ urmă din ḑilele mele ce va cădea cu ele din preună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Alexandrino, te credeam mai cu judecată, vrui să 'ĭ ḑic, dar...

— Oh! nu, te rog, nu mai asta nu; daca n'ai alt ceva să 'mĭ vorbesci, mai bine să nu 'mĭ spui nimic, dar nu voiŭ s'auḑ nici un cuvênt de consolaţiune; asemenea cuvinte mĕ revoltă, 'mĭ fac mai mult rĕŭ, şi nu creḑ s'aibĭ nici un interes de a 'mĭ voi rĕul.

— Cum aĭ crede una ca asta!

— Tocmaĭ fiind-că nu 'mĭ vine s'o creḑ, te rog a nu te mai cerca să mĕ consolĭ: singura mea consolaţiune va fi numaĭ vĕḑêndu-te aci lêngă mine, să vorbim împreună despre viitorul meŭ dintr'uă altă lume, despre viaţa cu care creatorul m'ar resplăti din colo de mormênt pentru câte am suferit pe ticălosul glob în care m'am născut ca într'uă lume de cercare, unde omul espiéză păcate, adesea pe cari nu le a făcut, saŭ cea ce creḑ mai mult, unde ne nascem ca să ne facem stagiul preparatoriŭ pentru uă altă lume mai bună. Primescĭ condiţiunea asta?

— Tot ce vreĭ, Alexandrino; voiŭ urma ast-fel precum 'mĭ veĭ ḑice să urmez. Voiŭ veni des să te vĕḑ...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— In tóte ḑilele, întrerupse ea; veĭ veni de diminéţă să ne plimbăm împreună pe aceste locurĭ încântătóre, de cari voiŭ să mĕ satur pĕn' a nu mĕ despărţi de ele, apoĭ veĭ prânḑi cu noĭ şi veĭ remâne cu noĭ pênĕ séra, spre a privi împreună de pe ţĕrmul mării, apusul cel măreţ al sórelui, care séměnă a se scălda în valurĭ de flacărĭ ce se sting din preună cu ḑioa şi maĭ licăresc apoĭ de lumina luneĭ, ca cum ar fi vrut s'arate acesteĭ regine a nopţilor locul pe unde regele ḑilelor a intrat în palatul sĕŭ.

— Veĭ veni dară în tóte ḑilele, m'aĭ auḑit?

— Voiŭ veni în tóte ḑilele, numaĭ să nu se supere mama d-tale, respuseĭ eŭ.

— Nu, ea nu se va supĕra vĕḑĕndute că viĭ aşa des: acésta este favórea ce se acorda uădinióră condamnaţilor la mórte câte-va minute înainte d'a fi esecutaţĭ.

— Ascultă-mĕ, Alexandrino, ḑiseĭ eŭ cu un aer de impacienţă, m'aĭ rugat să nu-ţĭ maĭ ḑic nicĭ un cuvênt de consolaţiune: eĭ, bine, promit acésta, şi mĕ şi jur că-mĭ voiŭ ţinea promisiunea, dar, la rândul meŭ, te rog şi eŭ să nu-mĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mai spuĭ nicĭ uă vorbă, cea mai mică chiar, care să facă alusiune la temerile de cari eşti coprinsă. 'Mĭ promiţĭ acésta?

— E cea mai frumósă speranţă ce-mĭ remâne, şi pe ea vreĭ s'o nimicescĭ?

— Eĭ bine, atunci nu merit nicĭ atâta sacrificiŭ din parte-ţi? Si cu tóte astea nu e vre-unul cât de mare ţi s'ar părea, pe care să nu 'l fac, când aş sci că te pot îndatora cât de puţin măcar.

Venirea dómnei G*** nu ne lăsă să urmăm convorbirea pe tĕrêmul pe care o puseserăm. Ea ne găsi şedênd pe uă bancă aşedată între doui naramzĭ de curând înfloriţĭ, cari respândeaŭ cel mai plăcut miros împrejurul nostru. Înaintea nóstră era uă masă simplă cu câte-va scaune făcute de beţe de alun, pe care se puse să şédă d-na G*** cu soţia proprietaruluĭ şi cu fiă-sa cea mai mare, care era de vr'uă doĭspre-ḑece anĭ. Peste câte-va minute veni şi proprietarul urmat de cele-alte cinci fete, cari ocupară locurile remase góle.

— N'are nicĭ un băiat proprietarul d-vóstră? întrebaĭ eŭ pe d-na G*** vrênd să deschiḑ uă convorbire scutită de im-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

presiunile cele triste de cari fuseserăm dominaţi.

— Sunt trei luni de când aŭ perdut sermanii părinţi pe unicul băiat ce 'l aveaŭ, respunse d-na G**. Era ca un îngeraş de frumuseţe, *il piccolo Luigi*!

— *Il piccolo Luigi!* esclamă proprietărésa, şi scóse un gemĕt profund.

— Se vede că 'l iubea prea mult, biata mamă-sa. Auḑi cum suspină şi acum, ḑiseĭ eŭ.

— Un singur băiat între şése fete, ce să ḑică! şi apoĭ era aşa de frumuşel şi aşa de blând, melul luĭ Dumneḑeŭ. Închipueşce-ţi un copil de cinci anĭ, care a murit fără să fi zăcut măcar uă ḑi, fără să aibă cea maĭ mică bólă, nimic! Într'adevĕr, era cam plăpând, sérbĕd la faciă, debil de tot, tăcut de nu-ĭ eşea uă vorbă din gură, nici de bucurie nici de întristare. Nu 'l iubea nimenĭ, bietul băiat! Părinţiĭ luĭ îl ţineaŭ tot d'auna de rĕŭ când surorile luĭ se plângeaŭ la dênşiĭ că nu voia să iea parte la jocurile lor. Când 'ĭ vorbea cineva nu respundea nimic; părea tot trist, visător; cine scia ce cugeta el! Când vre-una din surorile luĭ se restea la dênsul, se îneca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de lacrime tăcute, dar nu respundea nimic. De multe orĭ surorile luĭ se jucaŭ, săltaŭ de veselie împrejurul luĭ, rîdeaŭ de el, una 'l trăgea de păr, alta 'ĭ smulgea pâinea de la gură, el nu ḑicea nimic, ci privea suspinând acele jocurĭ nebune ale surorilor luĭ. Se întêmpla de nu dormea câte uă nópte întrégă, ci sta veghind în tăcere în colţul cel maĭ depărtat al patuluĭ sĕŭ; mânca prea puţin, séŭ maĭ nimica; nu cerea nimic, nu dorea nicĭ un lucru, ca copil, tótă viaţa luĭ şĭ-a petrecut'o în tăcerea cea maĭ absolută, stând ore întregĭ cu capul resimat pe palma mânuşiţeĭ séle, pênĕ într'uă ḑi când ducêndu-se mamă-sa de diminéţă ca să-ĭ aducă de mâncare, îl găsi mort, bietul copilaş!

— Par'că nu era din lumea asta, ḑiseĭ eŭ.

— D'aceea a şi părăsit'o aşa curând, respunse d-na G***. Apoĭ aruncă uă căutătură furişată asupra fiiceĭ séle şi scóse un suspin şi 'şĭ plecă ochiĭ la pământ.

Înţeleseĭ câtă durere smăcina sufletul bieteĭ mame vĕḑêndu pe fiă-sa aşa pripită în valea care o ducea la mormênt.

Un minut dup'acésta, Alexandrina se sculă şi se duse cu proprietărésa care o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

invită să culégă câţi-va struguri din vie. Copii se luară după ele, şi proprietarul îi însoţi, după ce ne ḑise câte-va vorbe pe cari nu le înţelese nici dómna G*** nici eŭ.

Când remase singură cu mine ea 'mi ḑise dupe un minut de tăcere:

— D-le Viorin, scapă pe Alexandrina: numaĭ d-ta eştĭ în stare să facĭ acésta: scăpând pe fiica uneĭ mame nefericite veĭ scăpa tot uă dată şi pe socia d-tale.

— D-na mea, îngânaiŭ eŭ cu uă voce turburată, 'mĭ aşĭ da viaţa ca să scap pe a ficeĭ d-tale; ea 'mi e maĭ scumpă de cât a mea, nu trebue să vĕ îndoiţi despre acésta; voiŭ face tot ce va sta în mâna mea, daca aşĭ sci că numaĭ acesta e singurul miḑloc care i-ar asigura scăparea.

— Oh! da; nu e altul de cât numaĭ acésta; tótă arta medicală, tóte îngrijirile mele de mamă n'aŭ fost în stare să aducă cea maĭ mică îmbunătăţire la starea în care a ajuns. Mĕ uit la ea, şi nu 'mi vine să creḑ că e dênsa. Asta e Alexandrina mea, care era aşa de frumósă, aşa de veselă, aşa de fericită, ca uă flóre căreia nu 'i lipsesce nici lumina sórelui, nici sĕrutările aerului, nici roua dimineţeĭ, şi nici îngrijirile grădinarului care ţine la ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ca la mândria faptelor séle! Acum étă cum a ajuns ea; o veḑi ca uă sântă, numaĭ umbra de ea: vorbesce şi par'că aiurésă, se rătăcesce, se perde, e un suflet călĕtor, biata mea Alexandrina!

Si duiósa mamă nu 'şĭ putea ţine lacremele cari inundaŭ mereŭ ochiĭ eĭ pe când 'mĭ vorbea ast-fel.

Tot ce póte găsi un om spre a consola un suflet aşa de amărît, le spusciŭ eŭ atuncĭ ca să întăresc acea inimă care şovăia pe marginea priporuluĭ disperării séle..

In acel moment, Alexandrina se întórse cu treĭ ciorchinĭ de strugurĭ, din cari dete mameĭ séle unul şi opri doĭ ca să 'ĭ împarţă cu mine.

Séra sosi; d-na G**, stărui să prânzim împreună, acea ce primiiŭ cu destulă plăcere, de óre-ce acésta 'mĭ da ocasiunea să fiŭ maĭ mult timp în societatea Alexandrineĭ.

Maĭ multe ḑile trecură ast-fel, fără ca să lipsesc nicĭ uă ḑi departe de fiinţa care părea că începea să trăéscă din noŭ prin mine, de óre-ce era uşor de vĕḑut că din ḑi în ḑi mergea spre bine: faţa eĭ începuse a se colora, ochiĭ eĭ recăpătaseră puţin câte puţin strălucirea lor naturală,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

prinsese puţină carne pe dênsa şi uă umbră de veselie o distra din ideile cele negre în cari se înfunda pên'atunci. Mama eĭ nu scia cum să 'mĭ mulţuméscă şi ce numirĭ fragete să dea aceluia pe care 'l numea adesea mântuitorul fiicei sale. 'Ţĭ poţĭ închipui cât de fericit m'aflam pentru tóte astea.

Dar acéstă fericire era întreruptă pentru cât-va timp: ţilele vacanţelor se scurtaseră şi acum începeam să cuget la plecarea mea pentru ca să sosesc la timp la redeschiderea cursurilor.

Faţa Alexandrinei se întunecă la aflarea pregătirilor mele de plecare; ea nu ţise nimic, dar suferinţa se vedea desemnată pe fruntea eĭ şi în ochiĭ eĭ.

Eram pĕtruns de durerea ce o făceam să simţă fără voia mea, dar ce puteam să fac? consciinţa mea nu 'mĭ permitea să calc în picióre datoria care mĕ lega cu bine-făcĕtorul meŭ. Ce ar fi ţis el când ar fi descoperit că în loc să 'mĭ urmez studiele, dupĕ dorinţa ce 'mĭ o arĕtase, eŭ nu făceam de cât să 'mĭ petrec viaţa în afacerĭ de inimă şi de plăcerĭ! Negreşit, ar fi creţut că 'l înşel, şi pentru tótă lumea n'aşĭ fi fost în stare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

să respund asfel la bine-facerile unuĭ om care s'a arĕtat aşa de generos către mine.

În ajunul plecărĭĭ mele, Alexandrina pretinse de la mine să remâiŭ acolo tótă nóptea cu dênsa şi cu mama eĭ, ca s'a-sistăm la rĕsărirea sórelui pe care să 'l privim de pe ţĕrmul mărĭĭ. Eŭ îndeplinĭĭ dorinţa eĭ. Nóptea aceea era fără lună, dar stelele scânteiaŭ cu mult foc pe cerul cel albastru al Neapoleĭ, atât de lăudat de călĕtorĭĭ ce 'l aŭ vĕdut şi atât de admirat de poeţĭĭ ce 'l aŭ cântat. Mama Alexandrineĭ, învinsă de veghere cedă somnului care o găsise pe uă canapea, aşa îmbrăcată cum se aflase. Când am plecat spre ţĕrmul mărĭĭ, fiĭă-sa n'a vrut să-ĭ strice repaosul; afară de asta, ea avea tótă încrederea în fie-sa ca şi în mine.

Locul ce ne aleseserăm ca s'asceptăm resărirea sórelui era singuratic şi plin de uă érbă désă. Ne aşedarăm amêndoĭ pe acel tapet al naturei avênd ochiĭ spre rĕsărit. Convorbirea nóstră era scurtă, de óre-ce amândoĭ ne aflam într'uă dispositiune maĭ mult contemplativă.

De uă dată furăm distraşĭ din visele nóstre de sunetul cel melodios al uneĭ păsărele care se înalţa spre cer, şi cu cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

se depărta cu atâta mersul eĭ cel dulce se perdea în depărtare. Era ciocârlia, pasărea dimineţeĭ, care se ducea maĭ înainte de tote păsĕrile sĕ salute pe regele ḑileĭ, al căruĭ stindard roşu se destindea pe Orient.

L'acest semnal, tóte fiinţele aripate începură să umple aerul cu cânticele lor şi să strebată spaţiul în tóte sensurile cu sborul lor cel sprinten şi uşor. Natura ne deşteptă din amorţirea eĭ; inimele nóstre săltară de uă simţire plăcută, ochiĭ noştri fură uimiţĭ de atâta strălucire ce se vedea pe cer şi pe mare, de atâta măreţă frumuseţe ce se descoperi împrejurul nostru dupĕ ce se retraseră umbrele înaintea sóreluĭ resărit.

— Aşa e că în ţéra nóstră nu rĕsare sórele aşa de frumos ca aicĭ? ḑise Alexandrina.

— El e pretutindine frumos când póte lumina doue suflete unite prin amorul lor, respunseĭ eŭ.

Ea tăcu. Nu sciam la ce s'atribuiŭ acéstă tăcere, când peste un minut:

— N'am vrut să micşorez cât de puţin frumuseţea ţereĭ nóstre, ḑise ea, dar am cugetat la alt lucru.

— La ce aĭ cugetat? o întrebaĭ eŭ.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Am cugetat la diferința ce póte esista între planeta nóstră, care e așa de miserabilă, și ceea ce te face să visezĭ când veḑĭ atâta strĕlucire colo sus.

— Când va sosi momentul ne vom duce toțĭ acolò sĕ vedem cu ochiĭ ceea ce ne place să ghicim în lumea asta, ḑiseĭ eŭ.

— Si pentru ce ne-am duce maĭ curênd? întrebă ea.

— Si cum am face ca să ne ducem maĭ curênd! ḑiseiŭ eŭ privind'o cu uă curiositate plină de temerĭ.

— Nimic maĭ ușor, respunse ea, ne vom lua de mână amêndoĭ, vom imita avêntul păsĕrilor când 'șĭ iaŭ sborul către cer, și în loc să ne înălțăm ne vom afunda sub valurile măriĭ, cea ce ne va duce la ținta ce ne propunem.

— Ce copilărie!

— 'Țĭ place viața așa de mult?

— De ce să nu 'mĭ placă? sunt încă prea tênĕr, sunt sănĕtos, am în perspectivă uă carieră destul de frumósă, și peste tóte astea, acea pentru care 'mĭ place să trăesc are să mĕ facă fericit: n'am dreptate să țiŭ la viață?

— Tóte câte le-aĭ spus nu sunt de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cât ilusiuni: tinereţea trece iute, anii şi grijile o mănâncă, o sapă: sănătatea e inconstantă, condiţiunile în cari trăim noi, ună sémă de ómeni, nu sunt de natură a ne garanta ună sănătate durabilă; cât despre carieră, te vei bucura de dênsa cât-va timp, apoi te va trăda, şi meritele d-tale vor rĕmânea ca ună marfă care n'are căutare séu ca ună haină căreia 'i-a trecut moda.

— Atunci 'mi va rĕmânea fericirea care, pentru mine va ţine locul aspiraţiunilor ambiţióse pentru cari nu mĕ simţ aşa de pasionat.

— Dar când nu vei avea destule miĵlóce pentru ca să faci mai plăcut traiul d-tale şi al aceleia pentru care ĵici că vrei să trăesci?

— Atunci póte că m'am încelat, crezând că femea de la care ascept fericirea mea va renunţa la tóte vanităţile lumii spre a 'şi închide viaţa în un om care o iubesce numai pentru dênsa, şi care va primi într'ênsa colectivitatea tutulor femeilor din lume.

— Asta a fost tot-d'auna visul meu, ĵise ea suspinând.

Daca e ceva care să aibă un adevĕrat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

farmec pentru tóte simţurile mele e numaĭ natura; în sînul eĭ e adevĕrata pace, adevĕrata linisce, în ea omul găsesce sănĕtatea şi ea ne dă tot ce înalţă cugetarea nóstră pênĕ la acel ce ne a creat. Aĭ vĕḑut mărețul tablóŭ ce mi'l a presintat răsărirea sóreluĭ vĕḑută în orizontul mărиĭ; care oraş póte procura un spectacol aşa de feeric? L'am privit de maĭ multe orĭ şi din diferite locurĭ, fiind-că nu mĕ satur de contemplarea naturеĭ ḑioa şi nóptea. Singură de óre-ce mama nu mĕ putea însoţi or unde capriciele mele mĕ duceaŭ, singură, m'ascundeam de ochiĭ celor-alţĭ în tufişul naramzilor de cari e plină grădina nóstră, ca s'ascult palpitaţiunile frunḑelor şi 'mĭ aşeḑam piciórele góle pe érbă, asceptând roua dimineţeĭ care venea să mi le sĕrute. Adesă nu mĕ rĕtăcém pe ţĕrmul mărиĭ şi 'mĭ desfăceam peptul la mângâerile adierиĭ pe cari resuflarea mărиĭ mi le trimitea ca să recorésc̆ă focul ce 'l simţeam arḑênd în mine. Uă flóre singuratică, ce părea ca uă streină părăsită de surorele eĭ, 'mĭ atrăgea privirile prin frumósele eĭ culorĭ, prin mirosul eĭ cel dulce; m'apropiam de dênsa cu sfiélă şi nu 'mĭ venea s'o rup

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

din locul ei, dar ea părea a'mi ḑice: «Ia-mĕ d'aci şi fă-mi un loc în pĕrul tĕu, de óre-ce mĕ tem să nu mĕ smulgă vre un vênt furios şi să m'arunce în valurile mării, saŭ mĕ tem să nu fiŭ mâncată de vr'uă vită care ar trece pe lênga mine. «Biata floricică! cine a semĕnat'o acolo? cine a făcut'o să crésca, şi apoi a lăsat'o în voia întêmplării! Eŭ o smulgeam atunci cu rădăcina ei şi o aduceam acasă, o puneam într'uă óla şi o îngrijeam cum ar îngriji uă mamă un copil iubit. Ast-fel mi-am petrecut viaţa de când suntem aci, şi când cuget că daca s'ar întêmpla să mi se îndrepteze sănĕtatea şi să fim nevoiţi a părăsi aceste locuri încântătóre, aş dori mai bine să sufer numai să rĕmâiŭ aci, saŭ şi daca nu va putea ast-fel, atunci aşi dori mai bine cea ce spuneam odinióră...

— Taci, Alexandrino, întrerupseiŭ eŭ, nu voiŭ să te mai aud vorbind ast-fel: nu uita că ai uă mamă care n'ar mai putea trăi când te-ar perde.

— Oh! mama mea! ai dreptate. numai pentru dênsa aş vrea să mai trăesc.

— Dar pentru mine?

D-ta vei pleca mâine, mĕ vei uita, te

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

veĭ consola, de óre-ce veĭ iubi pe alta, sunt maĭ mult de cât sigură.

— Si ce te face să aibĭ acéstă siguranţă?

— Nu sciŭ ce mĕ face, dar veĭ vedea singur şi 'mĭ veĭ da dreptate.

— Nu vreĭ dară să maĭ viŭ p'aicĭ?

— Când aĭ să maĭ viĭ?

— La viitórele vacanţe, nu 'mĭ-e permis maĭ 'nainte.

— La anul!

— Alexandrino, credeam că mĕ iubescĭ: cine iubesce speră...

— Eŭ iubesc, dar nu sper nimic, întrerupse ea.

— Atuncĭ ce e de făcut?

— Nimic, ce póte face cine-va în contra fatalităţiĭ, de cât să rabde pe cât póte răbda?

— Vreĭ să rĕmâiŭ de tot aicĭ şi să nu mĕ maĭ întorc la Paris? voiŭ face şi asta.

— Nu, numaĭ asta nu; ce am înţeles daca veĭ rĕmânea aicĭ? aşa cum te aflĭ, tată-meŭ nu va consimţi nicĭ uă dată să 'ţĭ dea pe fiiă-sa de soţie, şi d-ta 'ţĭ veĭ strica cariera fără nicĭ un folos.

— Si eŭ ḑic tot aşa; nu remâne prin urmare de cât a ne întări inima şi unul şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

altul, armându-ne cu curagiŭ şi aşteptând momentul în care să mĕ fac demn de mâna d-tale. Pên'atunci ne vom vedea din când în când, ne vom corespunde adesea şi vom cugeta unul la altul cu tótă încrederea ce ne vom pune în Dumneḑeŭ că nu va părăsi două suflete cari se iubesc cu atâta amor curat de care îngerii lui ar putea fi geloşi. Te învoesci?

— A mĕ învoi e fórte uşor, respunse ea, dar numai puterea să mérgă în acord cu voinţa mea; a voi nu va să ḑică tot d'auna a putea.

— Omul e superior atuncea când scie să sufere, când póte să rabde, când caută sprijinul în propriele séle forţe, când scie să lupte în contra loviturilor destinului şi să ésă triumfător din acéstă luptă. Care ar fi meritul unui general, când, la cel d'ântêiŭ atac ce ar suferi din partea inemiculuĭ, s'ar declara învins şi s'ar retrage dinaintea sa? Învinşi saŭ învingĕtorĭ, cată să primim lupta pênĕ la cea dupĕ urmă suflare; de vom triumfa, atât mai bine, de vom cădea, vom avea gloria că am căḑut ca nisce braví. Etă ceea-ce distinge pe omul superior dintre ómeniĭ de rând!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

Aveam încă multe de ḑis aceleĭ copile care părea aşa de resemnată sórteĭ sale, aşa de căḑută sub primele eĭ loviriĭ, dar am fost întrerupt de venirea d-neĭ G**, care venea să ne caute şi să ne anunţe că era ora dejunuluĭ care ne ascepta.

Intr'adevĕr, sórele 'şĭ făcuse cariera jumĕtate, fără să ne trécă prin minte că era aşa de târḑiŭ. 'Mĭ rĕmânea dară puţin timp ca să 'mĭ fac pregătirile de plecare. Cu tóte acestea primiiŭ invitarea d-neĭ G**, ca să dejunăm împreună.

Dejunul fu cam trist, maĭ mult tăcut: fiă-care era preocupat de cugetele sele, de grijile ce 'l munceaŭ. Insu-mĭ eŭ m'aflam sub apăsarea uneĭ întristăriĭ, încât, de câte-oriĭ cercasem să ḑic ceva pentru încuragiarea acelor femeĭ, cari păreaŭ maĭ triste de cât mine, n'am reuşit să leg doŭĕ frase la un loc.

După dejun, mĕ duseiŭ să sĕrut mâna d-neĭ G**, spre a 'mĭ lua congediul de la dênsa; ea mĕ strênse de mână şi păru a voi să mĕ întrebe ceva din ochĭ; eŭ înţeleseiŭ cugetul eĭ şi o încredinţaiŭ, tot prin limbagiul ochilor, să nu se témă de nimic; când întinseiŭ mâna Alexandrineĭ ca să 'mĭ ieaŭ adio de la dênsa ea atinse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

mâna mea, fără nicĭ uă strângere, mi s'a părut mâna uneĭ streine pe care uă politeţe rece o punea în mişcare.

Câte-vaḑile in urmă m'aflam la Paris unde reîncepuiŭ studiele mele ca maĭ înainte.

Vream să scriŭ Alexandrineĭ îndată ce am ajuns, dar aducêndu-mĭ aminte de răcéla ce mĭ-a arĕtat'o în momentul când m'am despărţit de dênsa, să 'ţĭ spuiŭ drept, asta m'atinsese óre-cum în amorul meŭ propriŭ şi m'a făcut să amân scrisórea mea. Las'o să 'mĭ scrie ea întêiŭ, daca maĭ ţine la mine, 'mĭ ḑiseiŭ eŭ.

Trecu uă lună, trecu a doua lună, şi nicĭ uă nuvelă n'aveam despre dênsa; dar cu cât trecea timpul cu atât 'mĭ venea maĭ greŭ a mĕ decide să 'ĭ scriŭ. Cu tóte astea ce va fi făcênd ea? impresiunile sub cari o lăsasem nu eraŭ de natură a inaugura bine despre dênsa... Ce va fi ḑicênd mama eĭ vĕḑênd tăcerea asta din partea mea?.. Nu mĕ va crede óre că sunt un om de nimic, care spuiŭ una şi fac alta, care n'am avut nicĭ uă dată vre un cuget onest pentru fiica-sa, de óre-ce îndată ce am plecat de lêngă dênsa am uitat'o par'că n'aş fi cunoscut'o nicĭ uă dată? Ce om feros şi fără suflet voiŭ fi trecênd

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

óre în ochiĭ eĭ, care 'ĭ-am vĕḑut lacremele curgênd şi care sciam că pentru a scăpa pe acea nefericită copilă de pericolul ce o ameninţa, era dispusă a o da de soţiă unuĭ om ca mine, care n'aveam nimic şi care trebuia să maĭ muncesc câţĭ-va anĭ încă pentru ca să am dreptul s'aspir la uă carieră.

Tóte reflesiunile astea mĕ revoltaseră în contra mea însumĭ, mĕ condamnam de ce să fiŭ aşa de susceptibil faţă cu uă fiinţă, care m'a încredinţat de atâtea orĭ cât de pasionată era pentru mine şi câtă abnegaţiune ar fi fost în stare să facă despre tóte cele-alte farmece lumescĭ, pentru ca să se mărginéscă într'uă viaţă modestă, fórte modestă chiar ca acea ce 'mĭ era permis a 'ĭ oferi.

Mĕ puseiŭ dar să 'ĭ scriŭ chiar în ḑioa acea. Scrisórea mea fu plină de încredinţările cele maĭ afectuóse pentru dênsa şi de scuse pentru întârḑierea care avusese de causă uă lungă suferinţă care m'a ţinut atâta timp în pat. Am adăogat câte-va foiţe de miosotis în scrisóre, apoĭ am trimis'o la postă.

Eram óre-cum mulţumit de ceea ce făcusem, dar tot uă dată eram muncit de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

nerăbdarea ce o aveam de a vedea ce era să 'mĭ rĕspundă.

Acéstă nerăbdare se prelungise ast-fel că, după două sĕptĕmânĭ, vĕdĕnd că nu primeam nicĭ un rĕspuns, fuiŭ nevoit a 'ĭ trimite a doua scrisóre, care şi ea remase ca cea d'ântêiŭ, fără să mi se respundă nimic.

Astă-dată mĕ otărîsem să staŭ într'uă tăcere din care să nu es pân'a nu fi provocat de dênsa. Era indeferenţa, era uitarea, uă rupere absolută între ea şi mine, nu înţelegeam nimic, dar asceptam ca timpul să 'mĭ descopere acest mister.

Sosise primăvara. Era într'uă duminică, şi neavênd de lucru în ţioa acea, mĕ pusesem la uă feréstră, de unde priveam câţĭ-va arborĭ înfloriţĭ ce se înălţaŭ într'uă curte vecină cu casa unde locuiam. Uă mică bură de plóie, întretăiată de câte uă raţă a sóreluĭ, şi maĭ mult risipită de vêntul ce părea a se juca cu ea, făcuse maĭ multe păsĕrele sĕ sbóre în tóte părţile ciripind cu un aer spăimêntat şi căutând un asil în contra acelor două elemente ce nu cugetaŭ a le face nicĭ un rĕŭ. De câte orĭ vedeam sórele eşind îndată după plóiă 'mĭ făceam

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

copilăresca idee că el venea să inspecteze locurile ploate spre a se încredința daca sunt bine spălate.

Priveam tóte astea cu uă mulțumire nespusă, de óre-ce 'mĭ aduceaŭ aminte câtă plăcere simțea Alexandrina când se afla în fața unor asemenĭ jocurĭ inocente ale natureĭ.

Ce simptomă! pe când eŭ cugetam la dênsa, ușa camereĭ mele se deschise și un factor postal 'mĭ aduse uă scrisóre. Ea era bordată cu negru. Inima tresări în mine când o primiiŭ din mâna factoruluĭ. 'Mĭ aruncaiŭ ochiĭ pe adresă și vĕduiŭ că era de la Bucurescĭ. Nu era dară cea ce mĕ temeam. Cine era prin urmare acel ce 'mĭ împărtășea doliul sĕŭ din acel oraș: Deschiseiŭ scrisórea și, pênĕ a nu citi coprinsul eĭ, mĕ uitaiŭ la semnătură: eraŭ douĕ inițiale C*** și G***.

Eată ce coprindea scrisórea:

«'Țĭ a fost în mână să prelungescĭ »ḑilele uneĭ nefericite copile care te-a »iubit așa de mult, și n'aĭ făcut acésta! »'Mĭ aĭ dat prin urmare să înțeleg că n'aĭ »simțit nimic pentru dênsa, nicĭ un pic »de iubire, și nicĭ uă milă pentru uă »mamă care a rĕmas orfană! 'Țĭ mulțumesc

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

»din parte'ţi şi din partea mea. Astă-ţi e »uă lună de când Alexandrina a părăsit »pământul şi s'a urcat în ceruri unde »sufletul ei póte găsi mai multă fericire »de cât aci, afară de uă inimă de mamă.»

»Rămâi sănětos.»

Nu mě întreba să 'ţi spuiŭ ce am simţit atunci; nu sunt în stare să 'ţi descriŭ acésta, şi nici un vocabular omenesc nu póte avea espresiuni destul de energice cari să esplice cea ce se ţice durere, disperare, nebunie, ast-fel cum ele veniră d'uă dată să coprindă sufletul meŭ. Sunt câţi-va ani de atunci, şi impresiunea stă încă viŭ în mintea mea; durereea mea încă nevindecată; imaginea aceleĭ copile e aşa de întipărită în memoria mea, în cât nu numai nóptea este nedespărţită de visele mele. dar sunt ţile în cari mi se pare că o věd înaintea mea, într'uă roche albă, cu piciórele góle pe uă brazdă de florĭ rourate, cu peptul desfăcut, asceptând trecerea uneĭ adieri de vênt ca să răcorescă focul care ţicea uădinióră că o mistuia, şi privind cu un surîs trist uă floricică pe care o ţine într'uă mână albă şi diafană. Daca fac un pas spre dênsa, acésta apariţiune, căruia nu sciŭ ce nume să 'ĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

daŭ, se răresce ca un abur, formele eĭ se confundă şi puţin câte puţin se face nevĕdută. De multe orĭ 'mĭ cere inima să o vĕd, o chem, adun tótă forţa magnetică în ochiĭ meĭ şi 'mĭ iaŭ un punt asupra căruia fixez privirile mele ore întregĭ, creḑênd că voiŭ putea s'o zăresc ast-fel, în deşert! numaĭ când imaginea eĭ fuge un moment din mintea mea şi nu m'ascept de loc să o vĕḑ, atuncĭ mi se pare c'auḑ trosnind ceva în casă, 'mĭ întorc capul şi o vĕḑ tot în costumul ce ţi 'l am descris, tot cu piciórele eĭ góle scăldate în rouă, cu peptul desfăcut, cu uă floricică în mână, maĭ cerc să fac uă mişcare şi ét'o éră că pere din ochiĭ meĭ.

— Jocurĭ d'ale imaginaţiuniĭ, scumpul meŭ, ḑise amicul luĭ Viorin.

— Nu trebue să despreţuescĭ aşa imaginaţiunea, respunse acesta; 'ţĭ am maĭ spus că daca aşĭ fi un savant aşĭ trata cestiunea asta pe larg şi aşĭ proba chiar că imaginaţiunea ar avea tot dreptul de supremaţie asupra raţiuneĭ în asemenea materie. Intr'adevĕr, care e rolul raţiuneĭ de cât acela de directóre şi de regulătóre a faptelor nóstre lumescĭ? Dar cuĭ se datoresce atâtea invenţiunĭ, atâtea descoperirĭ mă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

reţe, daca nu imaginaţiuneï? Talentele, geniurile, cari aŭ înălţat aşa de sus pe aceï ce le aŭ posedat, ţin de imaginaţiune ear nu de raţiune; problemele pămêntescï se desleagă prin raţiune, cele phisice, pe carï adesea raţiunea le respinge de óre-ce nu le póte esperimenta ast-fel cum sciinţa pretinde, e numaï imaginaţiunea care le înţelege, fiind-că numaï ea se póte inspira înălţându-se pênĕ la acela de la care veniserĕ să céră uă asemenea deslegare. Dar încă uă dată, ḑi că n'am ḑis nimic de óre-ce când nu ḑice cine-va cea ce aŭ ḑis maï mulţï, ḑisele luï par a fi fără niciï uă valóre.

Să lăsăm modestia la uă parte, nu sunt eŭ care te voiŭ combate în aprecierile d-tale.

— Atunciï creḑï ceea ce 'ţï am spus?

— Nu pot crede, n'am vĕḑut încă.

— 'Ţï trebue dară degetul sfântuluï Toma ca să te convingï?

— Póte.

— Si cu tóte astea nimenï nu mĕ póte scóte din credinţele mele.

— Care credinţe?

— Că sĕrmana fată a murit de deochiŭ.

— Si cum?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

— Era aşa de frumósă, cum nu 'ţĭ poţĭ închipui, tótă lumea o admira; toţĭ cari o vedeaŭ mărturiseaŭ că nu li s'a întâmplat să vaḑă maĭ mare frumuseţe de cât acea ce o făcea pe ea să strălucéscă în ochiĭ tutulor. Daca te îndoescĭ de puterea magnetică ce o aŭ uniĭ ómenĭ în ochiĭ lor, apoĭ adu-ţĭ aminte că numaĭ prin forţa căutăturei sale a făcut Mihaĭ Bravul să caḑă cuţitul din mâna călăuluĭ sĕŭ în momentul când îl ridicase ca să 'ĭ taie capul; Cimbrul care fusese trimis a asasina pe Marius în închisórea sa 'şĭ aruncă pumnalul şi 'şĭ ascunse capul în mantaoa sa, de óre-ce n'a putut suferi farmecul ochilor cu cari acest condamnat îl fulgerase; cu aceaşĭ căutătură făcu August să încremenéscă pe mişelul ce venise să 'l prăvăléscă într'un pripor pe când traversa Alpiĭ; Coligny făcu să caḑă la piciórele sale pe soldaţiĭ cari veniseră âutêia óră ca să 'l uciḑă, şi Alexandru cel mare, daca a câştigat victoria din Arbele, a fost maĭ mult cu focul căutăturelor luĭ cu cari a înflăcărat falanga sa.

— Fórte bine, dar daca este un ochiŭ rĕŭ, nu póte fi şi un ochiŭ bun, de óre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

ce în tóte vedeam că esistă uă compensaţiune, şi atuncĭ acel ochiŭ bun ar repara vĕtămarea făcută de cel rĕŭ? Singur spuneaĭ că pe cât timp aĭ stat la Neapole cu dênsa, începuse să-ĭ mérgă maĭ bine, negreşit că acésta era din causa influenţeĭ ce o esercitase asupra eĭ ochiul d-tale cel bun.

— Aşa e, dar acest ochiŭ bun trebuia să întârdieze câţĭ-va anĭ încă, şi rĕul n'aştepta şi nicĭ c'a aşteptat, asfel că sĕrmana copilă a căutat să péră în flórea primăvereĭ séle, şi s'ar putea ḑice de dênsa că a meritat preţul care se dă în Orient, sub numirea de *nirvana*, acelor suflete curate, a cărora sciinţă este de a nu fi cunoscut nimic din lumea asta, a cărora fericire este de a nu simţi nimic, a cărora religiune este de a se nimici în Dumneḑeŭ.

— Dar tóte astea nu-mĭ spun încă ceea-ce 'mĭ aĭ promis să 'mĭ spuĭ, şi pe care 'l ocolescĭ numaĭ ca să 'mĭ aţiţĭ şi maĭ mult curiositatea.

— Vreĭ să ḑicĭ de numele protectoruluĭ meŭ?

— Fără îndoélă; étă ce aştept de maĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

bine de două ore fără să 'mĭ închipuesc încă de cine vreĭ să vorbescĭ.

— 'Ţĭ am spus tóte facerile de bine cărora sunt dator astă-ḑĭ, că dintr'un copil obscur şi fără nicĭ un viitor sigur, m'a făcut s'ajung pênĕ la demnităţile cele maĭ înalte în ţéra mea. Acum, daca vreĭ să sciĭ cum s'a distins şi viaţa sa publică, află că dênsul a făcut pe Domnul Grigore Ghica să dea scaunul mitropolieĭ celuĭ maĭ virtuos călugĕr din Căldăruşanĭ; că dênsul a luat întêia iniţiativă la 1834 a forma un partid naţional din preună cu Em. Bălénu, Gr. Cantacosino şi cu I. Ruset, care partit crescênd maĭ târḑiŭ prin adăogirea maĭ multor deputaţĭ din obştésca Adunare, a avut de scop a trage din Regulamentul organic tóte folósele ce le coprindea pentru ţĕră şi a nimici tóte modificările vĕtămĕtóre ţĕreĭ, câte aŭ fost în urmă introduse într'ênsul, luptând cu uă adevĕrată inimă de Român şi cu uă rară elocuenţă ce a desfăşurat'o pe tribună; că din causa principielor liberale şi a faptelor patriotice cu cari s'a distins tot d'auna, a făcut în închisórea de la Mărginenĭ, apoĭ în cea de la Plumbuita treĭ anĭ

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

de ţile, fără ca acésta să fi smintit câtuşi de puţin virtutea acestuĭ bărbat: că, după căderea luĭ A. Ghica, remâind tronul vacant, dênsul a avut întêia ideă a unirii principatelor, cea ce 'l făcuse să propuiă luĭ M. Sturza să unéscă amêndouĕ corónele pe capul unuĭ singur Domn, dar care propunere n'a fost primită cu tóte acestea, din causa temerilor ce întêmpinase în acel Domn; că dênsul în fine a fost care a încuragiat în tótă viaţa sa pe ómeniĭ de litere şi a sacrificat uă mare parte din averea sa pentru întêiele fondamente ale unuĭ teatru naţional. Ce maĭ vreĭ? trebue să ţi'l maĭ numesc? Sunt câţĭ-va anĭ de când l'a perdut ţéra şi acéstă perdere nu este din acelea ce se pot repara uşor. Tocmaĭ mĕ întorceam de la Paris când aflaĭ trista nuvelă; n'avuseĭ nicĭ timpul să-ĭ mulţumesc pentru mine. Atuncĭ mĕ duseĭ să îngenuchiŭ pe venerabilul sĕŭ mormênt şi să 'l ud cu lacrimele de recunoscinţă. În momentul acela fuĭ întêmpinat de un lăutar bĕtrân care se întorcea de la acele scumpe rĕmăşiţe; era violistul Dumitrache, atât de cunoscut şi de admirat de toţĭ cari 'l

Muzeul Digital al Românului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

aŭ auḑit. Vĕḑêndu-mĕ i se umplură ochiĭ de lacrime.

— Te ducĭ şi d-ta să te închinĭ pe mormêntul strălucitului boer? mĕ întrebă el.

— Da, fără îndoélă, 'ĭ respunseĭ eŭ; mĕ duc de datorie, ca or care Român pentru un bărbat aşa de rar, şi mĕ duc asemenea şi de recunoscinţă, de óre-ce a făcut pentru mine ceea ce un adevĕrat părinte póte face pentru un fiŭ al sĕŭ.

— Domnule, ḑise el atuncĭ, eram rob, şi stăpânul meŭ aflase că aveam óre-care sumă de banĭ şi 'mĭ cerea uă miiă de galbenĭ pentru ca sĕ mĕ rescumpĕr din robie: eŭ n'aveam, sĕracul de mine, de cât vr'uă treĭ-sute de galbenĭ marĭ şi laţĭ. Ce să fac! de unde să încropesc suma ce mi se cerea pentru ca să mi să dea libertatea! Alergaiŭ la cuconul Iancu care mĕ cunoscea şi mĕ plânseĭ la d-luĭ. Eĭ bine, creḑĭ, domnule, în frica luĭ Dumneḑeŭ 'ţĭ mărturisesc, scóse şi 'mĭ numĕră şépte sute de galbenĭ ca să 'mĭ împlinesc miia: «Ţine, Dumitrache, 'mĭ ḑise, libertatea unuĭ om preţueşte maĭ mult de cât banĭĭ ce ţi s'aŭ cerut. Rescumpĕră-te şi fiĭ demn de libertatea de care te veĭ bu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr

cura.» Spune-mĭ acum daca ţéra asta, care, ce e drept, are destuĭ bărbaţĭ de frunte aş aleşĭ dintre ceĭ aleşĭ, dar aş vrea să sciŭ daca maĭ póte avea vr'uă dată un al duoilea Ión Câmpinénu?

— Era de prisos să 'l numescĭ, de órece 'l am ghicit maĭ dinainte, ḑise amicul luĭ Viorin sculându-se să plece

— Nu 'ţĭ l'am numit eŭ, respunse Viorin, 'ţĭ-am repetat vorbele ce m'a făcut s'auḑ recunoscĕtorul violist.

Incepuse a se revĕrsa de ḑorĭ când se despărţiră ceĭ douĭ amicĭ.

FINE

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr